

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİMDALI

**ELİT FUTBOLCULARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
İÇE DİŞA DÖNÜK DAVRANIŞLARA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ersin AKA

Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜÇLÜ

ANKARA
Temmuz 2010

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİMDALI

**ELİT FUTBOLCULARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
İÇE DİŞA DÖNÜK DAVRANIŞLARA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ersin AKA

Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Mehmet GÜÇLÜ

ANKARA
Temmuz 2010

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

**Beden Eğitimi Ve Spor Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı
çerçevesinde yürütülmüş olan bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından
Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.**

Tez Savunma Tarihi: 14/07/2010

İmza

**Doç.Dr. Mehmet Akif BAKIR
Jüri Başkanı**

İmza

**Yard.Doç.Dr Mehmet GÜÇLÜ
Danışman**

İmza

**Yard.Doç.Dr. Tamer SÖKMEN
Üye**

Kabul ve Onay	I
İçindekiler	II
Tablolar	IV
Kısaltmalar	VII
Önsöz	VIII
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Futbol ve Tanımı	4
2.1.1. Futbolun Tarihi Gelişimi	4
2.1.2. Futbolun Türkiye'deki Gelişimi	5
2.2. Kişilik	7
2.2.1. Kişilik Oluşumu Ve Gelişimi	8
2.2.2. Kişilik Özellikler	9
2.2.3. Kişilik Kuramları	10
2.2.3.1. Tipoloji Teorisi	11
2.2.3.2. Psikanalitik Kişilik Teorisi	12
2.2.3.3. Özellik Teorisi	13
2.3. Spor Ve Kişilik İlişkisi	14
2.3.1. Spor Yapanların Ve Yapmayanların Kişilik Farklılıkları	15
2.3.2. Takım Sporü Ve Bireysel Spor Yapanların Kişilik Özellikleri	15
2.3.3. Elit Sporcuların Kişilik Özellikleri	16
2.4. İç Ve Dış Odaklılık	16
2.5. Sporda İç ve Dış Odaklılık Ne Demek?	18
2.5.1. Sporda İçe-Dışa Dönüklüğün Performansa Etkisi	18

2.5.2. Spor Alanında İe-Dışa Dönüklükle İlgili Yapılan alışmalar	19
2.5.3. Futbol Alanında İe-Dışa Dönüklükle İlgili Yapılan alışmalar	20
3. GEREÇ VE YÖNTEM	22
3.1. Araştırmanın Yöntemi	22
3.2. Evren Ve Örneklem	22
3.2.1. Evren	22
3.2.2. Örneklem	22
3.3. Veri Toplama Araçları	23
3.3.1. Hacettepe Kişilik Envanteri Testi	23
3.3.1.1. Hacettepe Kişilik Envanteri Testinin Güvenirliği	24
3.3.2. Ridkoö Ölçeği	24
3.3.2.1. Ridkoö Ölçeğinin Güvenirliği	24
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu	25
3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi	25
4. BULGULAR	27
4.1. Genel Uyum, Sosyal Uyum Ve Kişisel Uyum Değerlerine İlişkin Varyansların Eşitliği	27
4.2. Genel Uyum, Sosyal Uyum ve Kişisel Uyum Değişkenlerinin Demografi Değişkenler İtibarıyla Grup Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Anova Testi	32
4.2.1. Medeni Durum, Millilik Durumu Ve Kullanılan Ayağa İlişkin Varyansların Eşitliği Ve T-Testleri	37
4.3. Normal Dağılım Göstermeyen Değişkenlerde Genel Uyum, Sosyal Uyum Ve Kişisel Uyum Değerlerine İlişkin Testler	40
4.3.1. Kruskal-Wallis Testleri	39
4.3.2. Mann Whitney U Testleri	42
4.4. İe-Dışa Dönüklük Ve Normallik Testleri	44
4.4.1. İe-Dışa Dönüklük Puanlarının Frekans Dağılımı	48

4.4.2. İe-Dışa Dönüklük Ve Anova Testleri	48
4.4.3. İe-Dışa Dönüklük Ve T-Testleri	52
5. TARTIşMA VE SONUÇ	55
6. ÖZET	59
7. SUMMARY	60
8. KAYNAKLAR	61
9. EKLER	66
EK-1 Hacettepe Kişilik Envanteri	66
EK-2 Kişisel Bilgi Formu	74
EK-3 Ridkoö Ölçeği	75
10. ÖZGEMIş	79
11. TEşEKKÜR	80

TABLULAR

Tablo 1: Yaş gruplarına göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri	28
Tablo 2: Medeni hal durumuna göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri	28
Tablo 3: Çocuk durumuna göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri	29
Tablo 4: Eğitim durumuna göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri	29
Tablo 5: Futbol oynama süresine göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri	30
Tablo 6: Profesyonel futbol oynama süresine göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri	30
Tablo 7: Millilik durumuna göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri	31
Tablo 8: Millilik sayısına göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri	31
Tablo 9: Oynadığı mevkiye göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri	32
Tablo 10: Futbol oynarken kullandığı ayağına göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri	32
Tablo 11: Yaş gruplarına göre GU puanı varyanslarının eşitliği testi	33
Tablo 12: Genel Uyuma (GU) ilişkin ANOVA testi	33
Tablo 13: Yaş gruplarına göre Kişisel Uyum (KU) puanı varyansların eşitliği testi	33
Tablo 14: Kişisel Uyuma (KU) ilişkin ANOVA testi	33
Tablo 15: Eğitim durumu açısından GU ve KU ilişkin varyansların eşitliği testi	34
Tablo 16: Eğitim Durumu açısından Genel Uyuma (GU) ilişkin ANOVA testi	34
Tablo 17: Eğitim Durumu açısından Kişisel Uyuma (KU) ilişkin ANOVA testi	34
Tablo 18: Profesyonel futbol oynama süresine göre KU ve GU puanı varyanslarının homojenliği testi	35
Tablo 19: Profesyonel futbol oynama süresine göre Genel Uyuma İlişkin ANOVA testi	35
Tablo 20: Profesyonel futbol oynama süresine göre Kişisel Uyuma İlişkin ANOVA testi	35
Tablo 21: Milli olma sayısı ile GU ve KU puanı varyansların eşitliği testi	35
Tablo 22: Milli Olma Sayısına göre Genel Uyuma (GU) ve ANOVA Testi	36
Tablo 23: Milli Olma Sayısına göre Kişisel Uyum (KU) ve ANOVA Testi	36

Tablo 24: Mevki ile Genel Uyum, (GU) Sosyal Uyum (SU) ve Kişisel Uyum (KU) puanları varyanslarının eşitliği testi	36
Tablo 25: Mevki Değişkenine göre GU ve ANOVA Testi	36
Tablo 26: Mevki değişkenine göre KU ve ANOVA Tablosu	37
Tablo 27: Mevki değişkenine göre SU ve ANOVA Tablosu	37
Tablo 28: Genel Uyum (GU) açısından Medeni Duruma ait varyansların eşitliği ve t-testi	38
Tablo 29: Kişisel Uyum (KU) açısından Medeni Duruma ait varyansların eşitliği ve t-testi	38
Tablo 30: Millik Durumu Açısından Kişisel Uyuma ilişkin t-testi	39
Tablo 31: Kullanılan ayak değişkeni açısından Genel Uyum (GU) T-testi tablosu	39
Tablo 32: Yaş değişkenine göre SU ve Kruskal-Wallis Testi	40
Tablo 33: Eğitim Değişkenine göre SU ve Kruskal-Wallis Testi	40
Tablo 34: Futbol oynama Değişkenine Göre GU, SU ve KU ve Kruskal-Wallis Testi	41
Tablo 35: Profesyonel Futbol Oynama süresi grup değişkenine göre GU ve Kruskal-Wallis Testi	41
Tablo 36: Milli Olma Sayısı Değişkenine Göre SU ve Kruskal-Wallis Testi	42
Tablo 37: Çocuk Duruma İlişkin Mann-Whitney U testi	42
Tablo 38: Medeni Hallerine İlişkin Mann-Whitney U testi	43
Tablo 39: Millilik Durumuna İlişkin Mann-Whitney U testi	43
Tablo 40: Kullanılan Ayağa İlişkin Mann-Whitney U testi	44
Tablo 41: Yaş grupları ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri	44
Tablo 42: Medeni hal ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri	45
Tablo 43: Çocuk durumu ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri	45
Tablo 44: Eğitim değişkeni ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri	45
Tablo 45: Futbol oynama süresi ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri	46
Tablo 46: Profesyonel futbol oynama süresi ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri	46
Tablo 47: Millilik durumu ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri	46

Tablo 48: Milli olma sayısı ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri	47
Tablo 49: Mevki ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri	47
Tablo 50: Futbol oynadığı ayak ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri	47
Tablo 51: İDD puanlarının frekans dağılımı	48
Tablo 52: Yaş gruplarına göre İDD puanı varyanslarının homojenliği testi	49
Tablo 53: Yaş grupları ve ANOVA testi	49
Tablo 54: Futbol oynama süresine göre İDD puanı varyanslarının homojenliği testi	49
Tablo 55: Futbol oynama süresi ve ANOVA testi	50
Tablo 56: Profesyonel futbol oynama süresine göre İDD puanı varyanslarının homojenliği testi	50
Tablo 57: Profesyonel futbol oynama süresi ve ANOVA testi	50
Tablo 58: Millilik durumuna göre İDD puanı varyanslarının homojenliği testi	51
Tablo 59: Millilik durumu ve ANOVA testi	51
Tablo 60: Mevki ile İDD puanı varyanslarının homojenliği testi	51
Tablo 61: Mevki ve ANOVA testi	51
Tablo 62: Medeni Duruma göre İDD puanları arasındaki farka ilişkin t- testi	52
Tablo 63: Çocuk Durumuna göre İDD puanları arasındaki farka ilişkin t- testi	52
Tablo 64: Millilik Sayısı Durumuna göre İDD puanları arasındaki farka ilişkin t- testi	53
Tablo 65: Kullanılan ayak durumuna göre İDD puanları arasındaki farka ilişkin t- testi	53
Tablo 66: Eğitim durumuna göre İDD puanları arasındaki farka ilişkin t- testi	53

KISALTMALAR

GU	Genel Uyum
SU	Sosyal Uyum
KU	Kişisel Uyum
İDD	İçe Dışa Dönük Davranışlar

ÖNSÖZ

Futbolun önemli bir sektör haline gelmesiyle birlikte her alanda futbola ilgili çalışmalar ve araştırmalar önem kazanmıştır. Bu çalışmaların amacı sosyolojik, psikolojik, fiziksel, ekonomi ve benzeri alanlar futbolda başarıyı arttırmak veya futbolu geliştirmek amaçlanmıştır. Bizim yaptığımız araştırma da futbolcuların kişilik özellikleri ve içe-dışa dönük davranışlarını belirlemekle ilgilidir. Psikolojik özellikler futbolcuların başarı veya başarısızlıklarında çok önemli rol oynamaktadır. Sporla ilgili birçok branşta benzer araştırmalar yapılmış ancak kişilik özellikleri ile ilgili genellemeler yapılamamıştır. Buda sporcuların kişilik özelliklerinin çok farklılık gösterdiğinin bir göstergesidir. Ancak kişilik özellikleri insanların yaptıkları her işte önemli bir etkiye sahiptirler. Yaptığımız araştırmada elit futbol oynayan oyuncuların kişilik özellikleri ile ilişkisi ve etkisi bu özelliklerin içe-dışa dönük davranışlara etkisinin ne ölçüde olduğu amaçlanmıştır.

Sporcularla ilgili yapılan içe-dışa dönük davranışlarla ilgili yapılan araştırmalarda sporcuların dışa dönük olduğu kanısı hakimdir. Futbolcularda bu özelliklerin ne düzeyde olduğunun belirlenmesinde araştırmamızı katkı sağlamasını umuyor, spor bilimine faydalı olmasını diliyoruz.

1. GİRİŞ

Spor evrensel kültürün bir parçası olarak, dünyada dini, ırkı, dili, farklı insanları kaynaştıran önemli bir vasıtaadır. Dünya barışına katkı sağlayan önemli bir etkinlik olan spor, fiziksel faydalarının yanı sıra insanların ruhsal sağlığını da olumlu biçimde etkileyen ve dolayısıyla sosyal ve moral kazançlar sağlamak amacı ile yapılan hareketler bütünü olarak da tanımlanabilir. Sportif öğelerin tümünde, dinlenmek ve eğlenmek boyutuyla beraber, sosyal bir kaynaşma boyutu da söz konusudur.

Bilinen tüm oyun sporları, 'insanın hareket özellikleri' üzerine oluşturulmuş yapılanmalar çerçevesinde, özgün kuralları ile eylem kurgusu olan oyunsal bir anlayış ile oynayarak gerçekleştirilmektedir¹.

Spor özellikle de futbol bugünün toplumlarında etkisini sadece ekonomik ve sosyal alanda değil, iç ve dış politika, turizm, sosyoloji, psikoloji, tıp, kültür ve sanat gibi birçok alanda hissettiren bir faaliyettir².

Futbol dünyanın ve aynı zamanda Türkiye'nin de en popüler spor branşlarından birisidir. İlgi çekiciliği ve çeşitli toplumlarda zevkle uygulanabilirliğinden dolayı geniş kitlelere mal olmuş, milyonlarca insanın ilgi odağı haline gelmiştir³. Bugün dünyada binlerce insanın seyretmesine olanak sağlayan dev stadyumlar kurulmuştur. Bu nedenlerle, futbol politik bazı amaçlarla kitleler üzerinde etkili olabilmek için de kullanabilmektedir⁴.

Futbolun bu şekilde gelişmesi, ister istemez birçok bilim dalının ilgi alanına girmesine sebep olmuştur. Bunların en önemlilerinden bir tanesi de psikolojidir⁵.

Geniş kitlelerin en üst düzeyde bir şekilde ilgisinin yöneldiği, ekonomik boyutlarının ülke, takım ve futbolcu boyutunda çok önemli noktalara geldiği futbolda bütün bunlardan olumlu-olumsuz etkilenmesi

kaçınılmaz olan futbolcuların psikolojik durumlarının takım başarıları üzerinde anlamlı etkileri söz konudur. Bu bağlamda, futbolcunun basın-yayın, aile, taraftar, takım arkadaşları, takım yöneticileri ve çevreyle ilişkilerinde futbolun bu popülaritesinin etkisi psikolojinin doğrudan inceleme alanının konusu haline gelmiştir. Futbolcunun, bu ilişkiler çerçevesinde güncel etkilenme ve değişkenliğin yanı sıra, küçük yaşlardan itibaren başlanılan bir spor olması nedeniyle zaman içerisinde kişilik gelişimlerinde de anlamlı olumlu-olumsuz sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Sporcunun kendisine toplum tarafından atfedilen değerlerin yanı sıra, ekonomik anlamdaki kazanımları da, eğitim durumu, spor yaşı, medeni durum, futboldaki kariyeri vb. faktörlerin bir fonksiyonu olarak kişilik durumundaki gelişmeleri anlamlı biçimde etkileyebilmektedir.

Spor psikolojisinin iki temel görevi vardır. Performansı yükseltme, performansı engelleyen psikolojik faktörleri belirlemektir⁶.

Kişilik psikolojisi alanında çalışan psikologlar, bazı açılardan insanların birbirine benzer olduğunu kabul etmekle birlikte, özellikle kişisel farklılıklar üzerinde dururlar ve araştırmalarını bu yönde yaparlar. Örneğin, “Niçin bazı insanlar başarılı olurken, bazıları başarısız olurlar? Niçin nesnel olaylar, durumlar insanların bazılarınca başka, bazılarınca daha başka algılanır? Yetenekler niçin kişiler arasında farklılıklar gösterir? Neden bazıları zihnen rahatsız veya hasta kişiler haline gelirler?”³

Sporcunun kişilik ve davranışla ilgili karakteri iki boyutta ele alınabilir. Birincisi, futbolcunun psikolojik kişilik unsurlarından sosyal uyum, kişisel uyum ve genel uyum gibi özellikleri, ikincisi ise içe-dışa dönüklük davranışlarıdır. Bu konu, birçok araştırmacının ilgisini çekmiş olup, sporun çeşitli branşlarında uluslararası bazı çalışmalar yapılmıştır. Johnson ve Norem (1977), James ve Johnson (1983), Kuruç ve Bayar (1992), Tiryaki (1991), Morgon (1980) ve Reardon (1991) bu çalışmalardan önemli bazılarıdır. Doğan (2005) ve Tiryaki (2000) de ileri sürüldüğü üzere yapılan

bu çalışmalarda genel olarak spor yapanların yapmayanlara göre toplumsal ilişki kurmaya daha hazır, yeni bir duruma uyum sağlamalarının daha iyi, duygusal yönden daha dengeli oldukları belirlenmiştir. Bu sonuçlar, genelleştirilebileceği gibi, ülkeden ülkeye bazı farklılıklar gösterebilir.

Koruç ve Bayar (1992) atletizm, voleybol ve hentbol, Tiryaki (1991) bireysel ve takım sporu yapanlar açısından ie-dışa dönüklük ve kişisel özellikler araştırmalarını yapmıştır. Futbolda ise bilinen bir alışma Başer (1998) tarafından sadece ie-dışa dönüklük bakımından bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Son yıllarda, Türkiye’de futbol ekonomisindeki ve futbol ilgisindeki üstel büyümenin futbolculara getirdiği farklı psikolojik yüklemeler ve bu alandaki çalışmaların eksikliği bu tez çalışmasının motivasyonu olmuştur. Bu nedenle, bu araştırmada 98 elit erkek futbolcu örneklemini üzerinde futbolcuların sosyal uyum, kişisel uyum ve genel uyum gibi kişilik özellikleri ile ie-dışa dönük davranışları incelenmiştir. Bu zelliklerin ve davranış farklılıklarının medeni durum, yaş, eğitim durumu, millilik durumu, millilik sayısı ve profesyonel oynama süresi, profesyonel olup olmama ve kullandığı ayak demografik faktörler bakımından anlamlı farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Futbol ve Tanımı

Futbol, on birer kişilik iki takım arasında oynanan, oyun alanında yer alan oyuncuların hücum ve savunma davranışlarıyla gol atıp, gol yememe esasına dayanan ve sonucu kalelere atılan gollerin belirlediği, kaleci dışındaki oyuncuların elleri ve kolları hariç vücutlarının her yerini kullanarak oynadıkları, çeşitli oyun düzenlerini içeren sistemli bir oyundur⁷.

2.1.1. Futbolun Tarihi Gelişimi

Futbol oyununun ilk olarak nerede ve hangi tarihte oynandığı kesin olarak bilinmemektedir. Eski Yunanlıların EPİSKİROS, Romalıların HARPASTUM, Türklerin TEPÜK adını verdikleri tarihi eserlerden Asya da; Çin, Japonya, Hindistan, Afrika'da Mısır, Amerika da, Meksika, Avrupa da, Yunanistan, İtalya, Fransa ve İngiltere değişik kaynaklara göre futbolun ilk oynandığı ülkelerdir⁸. Orta Amerika kavimlerinin Kolomb öncesi döneme ait top oyunları, bugün bilinen futbol arasında çok az sayıda benzerlik olmasına karşın, eski Çinlilerin "ts'u kü" adlı oyunu çağdaş futbola şaşırtıcı derecede benzemektedir⁹.

Gerçekten de futbolu Çinliler icat etmiştir. Belki de futbolu efsanelerinde iddia edildiği gibi, milattan önce üçüncü bin yılda ama her halükârda bu oyunun Çin kökenli olduğundan bir haber Avrupalıların yüksek ortaçağda keşfetmelerinden üç bin yıl önce icat etmişlerdir⁹.

Orta çağda köylüler bataklıkları kurutup, köylüler top diye futbolu kırlarda ve caddelerde eğlenmek için oynamışlardır¹⁰.

Çinli yazar Hoan'ın LATARTARIA adlı eserinde orta Asya Türklerinin bu günün futboluna benzer bir oyunu tapınak avlularında kızılı erkekli oynadıklarından bahsedilmektedir¹¹.

Futbol bu günkü haline en yakın şeklini 17. yy da İngiltere'de almıştır¹².

Dünyada ilk modern futbol kulübü (Sheffield) 1855 yılında^{10,12,13,14} ve ilk futbol federasyonu 1863 yılında yine İngiltere'de kurulmuştur^{10,15,16}.

1848 yılında mevcut futbol kuralları CAMBRIDGE kuralları adı altında birleştirilmiş ve bu bütünlük bütün İngiltere'de futbol standardının oluşmasına yardım etmiştir⁸.

2.1.2. Futbolun Türkiye'deki Gelişimi

Modern futbolun Türk toplumuna girmesine 19.yy sonlarına rastlanır.⁸ Tüm dünyada olduğu gibi modern futbol Türkiye ye, 1850'lerde Osmanlı İmparatorluğuna gelip yerleşen denizci, diplomat ve tüccar İngilizler tarafından getirilmiştir^{17,18}.

Türkiye'de futbol ilk olarak İzmir'in Bornova çayırlarında İngiliz aileler ve Rumlar tarafından oynanmıştır. Daha sonra İngilizler bu oyunu 1894'de İstanbul'un Kadıköy yakasında oynamaya başlamışlardır. Türkiye'de ilk zamanlar bazı dini kısıtlamalar sonucu yalnızca gayri Müslimler ve yabancı vatandaşlar arasında oynanmıştır¹⁹.

Tarihi kayıtlara göre ilk futbol maçının 1875 yılında oynandığı anlaşılmaktadır.¹⁷ 1895–1908 Osmanlı imparatorluğu sınırları içerisinde İstanbul, İzmir ve Selanik'de İngilizler ve diğer Hristiyan grupların kurduğu takımların faaliyetleri göze çarpmaktadır²⁰.

İlk futbol kulübü 1902 yılında iki İngiliz tarafından “Kadıköy Futbol Kulübü” adıyla kurulmuştur. Daha sonraki zamanlarda yabancı vatandaşlar tarafından kurulan 3 takım sonucunda takım sayısı 4’e yükselmiş ve 1904 yılında bir İngiliz olan James Lafontaine tarafından “İstanbul Futbol Ligi” olarak kurulmuştur. Bu ligin ilk şampiyonu ise İmogene takımı olmuştur¹⁹.

İlk futbol faaliyetlerinin görüldüğü İzmir’de ise ilk futbol kulübü Rumlar tarafından Panionios adı altında kuruldu. İzmir’in ilk Türk futbol kulübü ise 1912 yılında Karşıyaka’dır. Karşıyaka’yı sırasıyla 1914 de Altay, 1923 de Altınordu ve 1925’de Göztepe izlemiştir¹⁹.

Futbol faaliyetlerinin ülkede giderek artması sonucu kamuoyu ve Abdulhamit tarafından da hoş karşılanmaya başlanması Türk kulüplerinin kurulmasına yol açmıştır. Galatasaray Sultanisi öğrencilerinden Ali Sami Yen ve arkadaşları tarafından ilk Türk futbol kulübü olan Galatasaray kurulmuş ve ardından 1907 yılında Fenerbahçe, 1908’de Beykoz ve Vefa kulüpleri izlemiştir. Beşiktaş Jimnastik Kulübü ise 1910 yılında futbolu da etkinliklerine katarak Türk futboluna katkıda bulunmuştur¹⁹.

1923 de ilk spor teşkilatı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı^{40,48} buna bağlı olarak da Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Yusuf Ziya Öniş başkanlığında kurulmuştur^{21,22}.

21 Mayıs 1923’te Türk futbol federasyonunun FIFA’ya kabul edilmesiyle ilk milli maç 26 ekim 1923’te Taksim Stadında Romanya’ya karşı yapılmış ve 2-2 beraberlikle sonuçlanmıştır^{21,22}.

1959 yılında başlayan Türkiye 1. Ligi çoğu kez isim değiştirmiş ve sonunda süper lig adını almıştır. 1962 yılında Türkiye Futbol Federasyonu özerk ve demokratik bir yapıya kavuşmuştur²³.

1992'den sonra yapılan düzenleme ile spor kulüplerinin şirketleşmesi gündeme gelmiş, bunun sonucu olarak ta genelde spor, özelde de futbol bir şirketin faaliyet alanını oluşturmuştur^{24,25}.

2.2. Kişilik

Kişilik, "bireyin kendisine özgü olan, tek tek vasıfları toplayan, ruhsal bir bütünlüktür." Bu bütünün içine, bireyin vücut yapısı, genel fizik görünümü, zekâsı, yetenekleri ve genel kültürü girer. Bütün bu öğelerle birlikte ve bir bütün olarak, bireyin yaşadığı ortamda ve o ortamın sahip olduğu kendi özelliklerine bağlı olarak bir izlenim bırakır²⁶.

Psikolojide kişilik, kapsamı geniş olan bir kavramdır. Kişilik; bir insanın bütün ilgilerinin, tutumlarının, yeteneklerinin, konuşma tarzının, dış görünüşünün ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren bir terimdir. Bununla beraber, dikkate değer bir husus kişiliğin kendine özgü ve ahenkli bir bütün olmasıdır. Öyle ki, bir insana ilişkin her nitelik, o insanı anlamada bize bir ipucu verir⁹.

Kişilik, bireyin çevresiyle sürekli etkileşim ve uyum çabası sonucu oluşur. İnsanı başkalarından ayıran özelliklerin tümü ve çevresine uyum sağlamak için geliştirdiği davranış biçimleri onun kişiliğini oluşturmaktadır. Var olan özellikleriyle kendi kişiliğini tanıyan birey, kendi dünyasını daha gerçekçi bir gözle anlayabilir ve çevresiyle daha sağlıklı ve dengeli bir uyum içinde olabilir²⁸.

Psikologlar kişilikten bağlamında, özellikle bireysel farklılıklarla, bir kişiyi diğerinden ayıran özelliklerle ilgilenirler. Psikologlar kişiliğin tam bir tanımı üzerinde uzlaşmaya varamamışlardır. Ancak, kişiliği, bir kişinin çevreye intibakını belirleyen, karakteristik davranış örüntüleri ve düşünme biçimleri olarak tanımlamak mümkündür²⁹.

2.2.1. Kişiliğin Oluşumu ve Gelişimi

Psikolojik olarak birey, yaşamına ayrılaşmamış olarak başlar. Yaşam sürdürüldükçe kişiliğin her bir boyutu diğerinden farklılaşmaya başlar. Ayrıca her bir boyutta kendi içinde ayrılaşmaya uğrar. Bireyleşme denilen bu gelişim süreci sonucu her insanın kendine özgü karmaşık psikolojik yapısı ortaya çıkar³⁰.

Freud'a göre yeni doğan bir bebek değişik aşamalardan geçerek kişiliğini geliştirir. Bu aşamalara psikoseksüel aşamalar adı verilir³¹.

Psikoseksüel aşamalar, bedenın belli bir organının adıyla tanımlanır. Doğumdan iki yaşına kadar çocuk oral (ağız) aşamasındadır. Bu dönemde emme ve yeme çocuğun en zevk aldığı en baskın davranışlardır³¹.

Çocuğun iki ile dört yaş arasında, emmekten daha fazla dışkılamadan, anal uyarılmadan zevk almaya başlar. Bu nedenle bu devreye anal aşaması adı verilir. Dört yaş civarındayken çocuk fallik (phallic) aşamaya girer. Bu devrede çocuk cinsel organına dokunmaktan zevk almaya başlar³¹.

Fallik devreden sonra örtük (latency) aşama gelir ve bu devre 5 ile 12-13 yaşlarına kadar sürer. Bu devrede çocuğun cinsel dürtüsü gizlidir. Çocuk cinsiyetle ilgili konulardan hoşlanmaz ve kendini daha çok oyuna verir³¹.

Ergenlikle beraber genital aşama kendisini göstermeye başlar. Birey cinsel organı ve duyguları arasında bir bağ oluştuğunu fark etmeye başlamıştır. Karşıt cinsler arasında romantik ilişkiler doğmasına bu dönemde rastlanır³¹.

Yentür (2004), yapmış olduğu araştırmada kişiliğin gelişiminde etkili olan etmenleri, fizik yapı, mizaç, yetenek ve beceriler, ilgi ve değerler, sosyal tutumlar, karakter, kùltür ve öğrenme olarak sınıflandırmıřtır³².

Kişilik özelliklerinin gelişmesi, bir geçiş dönemi olan ergenlikte ayrı bir önem kazanmaktadır. Ergenlik döneminde kişilik gelişiminin en belirgin görüntülerinin gencin düşünsel, zihinsel, duygusal, fizyolojik ve toplumsal davranışlarda ortaya çıkmaktadır³³.

2.2.2. Kişilik Özellikleri

Eren (1979) kişilik özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamaktadır.

1. Kişilik doğuştan var olan ve sonradan edinilen eğilimlerin bütününden meydana gelmiştir.

2. Kişilik kazanılan bu eğilimlerin düzenlenmesidir. Böylece eğilimlerin oluşturduğu bir yapıdan söz edilir.

3. Her insanın kişisel özelliğini diğerinden ayıran bir takım farklılıklar mevcuttur.

4. Kişilik bireylerin eğilimlerini çevreye uydurur. Yani aynı birey farklı çevresel koşullar altında farklı tutum ve davranışların ortaya çıkmasına neden olan bir sosyal uyum kavramı ile karşımıza çıkmaktadır.

5. Kişinin doğuştan kazanılmış bir tek karakteri vardır ve karakter kişiliğin vazgeçilmez bir unsurudur.

Bu özellikleriyle kişilik, bireyin kendisini tanıyarak çevresine uymasını belirleyen psikofizik bileşkelerin dinamik olarak düzenlenmesi sistemi veya toplumsal yaşam sürecinde edinilen alışkanlık ve davranışlar bütünüdür³⁴.

Kişilik özellikleri insanları birbirinden ayırıcı bir nitelik taşır. Onu oluşturan özellikler birbiriyle uyumlu bir bütünlük içerisinde olmak zorundadır. Kişilik özellikleri kişiler arası ilişki kurma biçimlerini etkiler, gelişme dönemleri sırasında kurulan kişiler arası ilişkiler de kişilik özelliklerini etkiler³⁵.

2.2.3. Kişilik Kuramları

Kuramlar herhangi bir konuyu, belli bir düşünce şekli ve düzene göre açıklama çabalarıdır. Bu nedenle, kuramlar o kuramı ileri süren araştırmacının görüş ve düşünce şekline göre belirlir²⁶.

Her bir kuram kendisini geliştiren kuramcının kişisel geçmişinin, çocukluk yaşantılarının, dünya görüşünün, kişiler arası ilişkilerinin bir yansımasıdır. Gözlem işi ne ölçüde nesnel olursa olsun, gözlenenlerin yorumu kaçınılmaz bir biçimde gözlemcinin bakış açısından etkilendiği ve bu nedenle de öznel olduğu için bu güne kadar birbirinden oldukça farklı birçok kişilik kuramı ortaya konmuştur. Bu konuda çok sayıda farklı kişilik kuramı olması kimi kişiler tarafından kafa karıştırıcı bir durum gibi değerlendirilebilse de, bu farklı kuramlar kişiliği anlama çabasına bir zenginlik katar³⁶.

Kişilik kuramları temel çıkış noktalarına göre dört grupta toplanabilirler:

1. Bireyin organik yapısına göre
2. Bireyin psikolojik özelliklerine göre
3. Psiko-analitik görüşlere göre
4. Kişilik boyutlarının dinamizmine göre

Bu dört grupta toplanan kişilik kuramları çeşitli araştırmacılara göre, yeni bölünmeler gösterirler²⁶.

Kişilik yapısını bir düzen içerisinde açıklamaya çalışan kişilik teorileri, sporla ilişkileri esas alınarak üç grupta incelenecektir. İlk olarak insanların beden yapılarıyla kişilikleri arasında doğrudan bir ilişki olduğunu savunan “tipoloji teorisinden” bahsedilecektir. İkinci sırada, psikanalize dayanan derinlik psikolojisinin ortaya koyduğu “psikanalitik kişilik teorisi” anlatılacaktır. Son olarak da, spora özgü kişilik araştırmalarında en çok başvurulan “özellik teorisine” yer verilecektir³⁷.

2.2.3.1. Tipoloji Teorisi

Bu teori esas itibarıyla bir insanın dış görünüşüyle beden yapısının, kendi kişiliğinin gelişimini önemli ölçüde etkilediğini ileri sürer. Tipoloji teorisinde spor açısından ilginç olan nokta, beden yapısı ve davranış arasında bir ilişkinin mevcut olmasıdır. Hastalarının beden yapısı ile ruhsal bozuklukları arasındaki ilişkiyi araştıran psikiyatrist Kretschmer in çalışmaları sayesinde bu teori iyice popüler hale gelmiştir. Kretschmer beden yapılarını astenik, piknik ve atletik diye 3'e ayırmıştır³⁷.

1. Astenik tip: dar ve uzun bir iskelet yapısına sahiptirler. Psikolojik açıdan içe dönüktürler. Kendilerine karşı aşırı bir duyarlılık gösterirken, kendilerinin dışında cereyan eden olaylara karşı duyarsız olurlar³⁷.

2. Piknik tipler: orta boylu, tıknaz bir beden yapısına sahiptirler. Eller ve ayaklar küçük, vücut az kıllı ve yağlıdır. Bu tip insanlar dışa dönük, hareketli ve neşeli tiplerdir.

3. Atletik tipler: iri yapılı, kemikli, geniş omuzlu, gelişmiş bir kas yapısına sahip tiplerdir²⁶.

Kretschmer in görüşlerinden etkilenen Sheldon, daha sonra, beden yapısıyla organik hastalıklar arasındaki ilişkiyi araştırmış ve beden fiziksel yapısının, davranışları etkileyen temel faktör olduğunu ileri sürmüştür. Sheldon da 3 tür beden yapısından bahsetmiştir. Endomorfi,

mesomorfi, ektomorfi. Her tipin kendine has bir takım kişilik ve davranış özellikleri bulunmaktadır³⁷.

2.2.3.2. Psikanalitik Kişilik Teorisi

Bu kuramın yaratıcısı Sigmund Freud, yirminci yüzyılın en büyük entelektüel simalarından biridir. Psikanalitik kişilik değerlendirmesi, bilimsel kuram olarak eksikleri ne olursa olsun bu güne kadar oluşturulmuş en kapsamlı ve etkin kişilik kuramı olarak kalmaya devam etmektedir.³⁸ Freud'un öncülüğünü yapmış olduğu psikanalitik yaklaşımda, kişiliğin id, ego ve süper ego olmak üzere 3 sistemden oluştuğu ve insan davranışının bu 3 sistemin etkileşiminin ürünü olarak ortaya çıktığı ifade edilmektedir³⁹.

Psikanalitik kurama göre sağlıklı kişi id dürtülerine doyum olanağı sağlayabilen fakat çevresine uyum yapabilen (ego) ve içinde süper ego'nun sesini dinleyen kişidir. Ego'nun temel işlevi uyumdur. Bu uyumu yaparken bir yandan çevresel koşullar ve gerçeklerle bir yandan da üst benliğinin istekleriyle bağdaşmak, bunlar arasında bir uzlaşma sağlamak zorundadır⁴⁰.

Süper ego bireyin anne ve babasının öğrettiği toplumsal ahlak kuralları vasıtasıyla topluma uyumunu sağlar. Süper ego toplumun ret ettiği davranışları cezalandırıp, kabul ettiği davranışları ödüllendirerek zamanla gelişir. Ve bireyi kontrolü, hatta bazen sansürü altına alır⁴¹.

Psikanalitik yaklaşımda en önemli nokta, insana bakış açısının olumsuzluğudur. Normal ya da uyumlu ile değil, uyumsuz ve normal dışı insanlarla ilgilenmektedir. Uyumsuz insan, bilinmeyen kaygı bunalımları olan, bilinçaltı muhtevası yoğun olan, savunma mekanizmalarını çok fazla kullanan insandır⁴².

2.2.3.3. Özellik Teorisi

Bir insanın kişiliği, onu başkalarından ayıran ve eşi olmayan kişilik özelliklerinden meydana gelir. Kişilik özelliği ise, belli bir davranış örneğine yönelik ve nispeten sürekli olan bir eğilimdir. Bu verilerin ışığında, özellik teorilerini de, insanları ölçülmüş olan belli sayıdaki bu kişilik özelliklerine göre sınıflayan teoriler şeklinde tarif mümkündür.³⁷ Tüm insanların sahip olduğu ortak özelliklerin yanında kişilere özgü bir takım özellikler bulunduğunu ileri süren yaklaşım biçimidir⁴³.

Özellik teorisini ortaya atan ve savunan araştırmacılar, kişilikte bulunan davranış eğilimleri olarak tanımladığımız kişilik özellikler yerine "treit" kavramını kullanmışlardır. Kişiliğe ve davranışa bir bütünlük ve devamlılık kazandıran treitler hakkındaki ilk kapsamlı araştırmalardan birisini de Allport gerçekleştirmiştir. İnsanları karşılaştırıp onlar arasındaki ortak ve genel nitelikleri saptayarak araştırmalarına başlayan Allport, daha sonra, her insanda var olup da, diğer insanlarda bulunmayan yalnızca kişiliğe özgü olan treitleri saptamıştır³⁷.

Allport treitleri sınıflandırırken onları, merkezi ve ikincil treitler olarak ikiye ayırmıştır. Merkezi treitler bir insanın bütün davranışlarını etkiler ve insanlar buldukları çevrede bu treitler ile tanınırlar. Daha dar kapsamlı olan ikincil treitler belirgin davranış ve uygun ortamlarda ortaya çıkarlar. Genelde insanlar bir veya merkezi treit'e ve birden çok ikincil treit'e sahiptirler.³⁷

Tipoloji teorisiyle Allport'un kişiliğe yaklaşımından etkilenen Eysenck, faktör analizi yöntemini kullanarak normal ve nevrotik insanların davranışla ilgili çok sayıda soruya vermiş olduğu cevapları karşılaştırmış ve insanların 3 kişilik boyutuna ayrıldığını gözlemiştir. Eysenck bu 3 boyuta sırasıyla içe dönüklük, nevrotizm ve psikotizm adlarını koyduktan sonra, her bir kişinin diğer insanlarla karşılaştırıldığında, bu boyutlarda

nerede olduğunu belirlemiştir. Örneğin daha az içe dönük, daha az nevrotik gibi³⁷.

2.3. Spor ve Kişilik İlişkisi

Düzenli olarak egzersize katılmanın kişiyi fiziksel ve psikolojik olarak olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Kendine güvenin artması, olumlu kişilik düşüncesi, kendini kabul, anksiyete, depresyon, ve streste azalma, sporun kişi üzerindeki olumlu etkileridir⁴⁴.

Sporla kişilik arasındaki ilişkiyi doğru bir şekilde ortaya konulmak istenirse, cevaplandırılması gereken iki soruyla karşılaşılır: “Bir spor faaliyetinde bulunan insanın kişiliğinde bir değişiklik durumu” ve “belirli kişilik özellikleri belli bir spor türünü icra etmek için bir gereklilik midir?” Spor ve kişilik arasında bir etkileşimin mevcudiyetinden şüphe duymayan araştırmacılar, yukarıdaki sorulardan yola çıkarak toplumsallaşma ve seçicilik hipotezlerini ortaya koymuşlardır. Toplumsallaşma hipotezine göre spor kişiliği etkiler. Burada spor bağımsız değişkendir. Kişilik ise bağımlı değişkeni meydana getirir. Seçicilik hipotezinde ise kişiliğin, sadece yapılacak spor türünün seçimini değil, aynı zamanda spordaki başarıyı da etkilediği ileri sürülür. Burada kişilik bağımsız değişkeni, spor ve spordaki başarıda bağımlı değişkeni temsil eder²⁹. Bunun yanında sporcuların geliştirdiği kişilik özelliklerinin en azından bir kısmının spora katılımı ile değişebileceği ya da geliştirilebileceği düşünülmektedir⁴³.

Sporun korku, aşk, öfke gibi coşkuların normal gelişmesine olanak hazırlayan bir gücü vardır. Bireyi bitkin ve yorgun hale düşüren, bedensel ve ruhsal yaşamı engelleyen coşku, spor ve hareket yardımıyla giderilir, kişi normal duruma gelir. Spor karakteri şekillendirir, İşbirliği yapmayı öğretir, kişisel disiplini geliştirir, mücadeleyi öğretir, cesareti

arttırır, saldırganlık dürtülerini doğal yolla ve sosyal kurallara uygun olarak boşaltmayı öğretir⁴⁴.

2.3.1. Spor Yapanların ve Yapmayanların Kişilik Farklılıkları

Bu konuda yapılan araştırmalarda spor yapanlar spor yapmayanlara göre, daha çalışkan, daha sabırlı, toplumsal ilişki kurmaya daha hazır, yeni bir duruma uyum sağlamalarının daha iyi, duygusal yönden daha dengeli oldukları bulunmuştur^{35,45}. İngiltere’de milli takım düzeyinde 57 tenisçi üzerine yapılan bir çalışmada tenisçilerin spor yapmayanlara göre daha dışa dönük olduğu, ancak bunların içinde en başarılıların içe dönük özellik taşıdığı anlaşılmıştır⁴⁵.

2.3.2. Takım Sporu ve Bireysel Spor Yapanların Kişilik Özellikleri

Yapılan araştırmalar takım sporu yapanlarla bireysel spor yapanlar arasında kişilik özellikleri yönünden belirli farklar olduğunu göstermiştir. Bireysel spor yapanların, takım sporu yapanlara göre daha az kaygılı, kendine daha yeterli ve daha bağımsız olduklarını belirtmektedir⁴⁴.

Johnson ve Norem (1977) James ve Johnson da (1983) bireysel spor yapan sporcuların yalnız başlarına antrenman yapmayı seven, becerilerini yalnız geliştirmeyi isteyen, daha gergin ve öfkeli, kendiliğindenlik özelliği fazla, kendilerine güvenen, benmerkezci ve tepkisel özellikleri yüksek kişiler olduğunu belirlemişlerdir. Kuruç ve Bayar (1992) bayan atletlerin bayan voleybolculara göre daha içe dönük, maceracılık eğilimleri daha fazla, ilgilerinin daha geniş, yargılarında daha az katı olduklarını belirtmişlerdir. Atlet erkeklerle, hentbolcu erkekleri karşılaştırdıklarında ise, atlet erkeklerin daha asi ve tahrikkar benmerkezci ve daha idealist olduklarını bulmuşlardır. Tiryakide (1991) EPPS

kullanarak yaptığı bir araştırmada bireysel spor yapanların gösteriş, ilgi görmek isteme ve kendini suçlama boyutundaki puanların takım sporu yapanlardan yüksek olduğunu belirlemişlerdir⁴⁵.

2.3.3. Elit Spor Yapanların Kişilik Özellikleri

Elit sözcüğü, şampiyon olmuş, rekor kırmış, ulusal ve uluslar arası yarışmalarda dereceye girmiş ya da birinci kategori de yer alan yer alan anlamında düşünülmüştür⁴⁵. Genellikle elit sporcuların belli fizyolojik ve psikolojik özelliklerde beceriye sahip oldukları kanısı vardır. Bu onları diğer bireylerden farklı kılar⁴⁶.

Ancak, kimi araştırmacılar ise elitlik gösterisi içinde psikopatolojinin ayıklanması için kişilik testlerinin uygulanabilirliği üzerinde durmuşlardır. (Morgon 1980), (Olivia ve Tutko 1966) bazı kişilik özelliklerinin performansı engelleyebileceğine ilişkin bir vaka çalışması Olivia ve Tutko tarafından yapılmıştır. Ayrıca erkek sporcuların başarıya yönelim konusunda bayanlara oranla daha güçlü pekiştireçler aldıkları kabul edilmekte (Reardon 1991) ve bunun sportif yetenekler konusunda erkek sporcuların daha güvenli olmalarını getirmektedir. Reardon genç ve elit atıcılarla yapmış olduğu çalışması sonucunda durumluluk sürekli kaygıda elitlerin sürekli popülasyondan farklı olmadığını başarıya doğru güçlü bir yönelimlerinin olduğunu, gayretli olduklarını, bayan profilinin ise daha çok klasik iceberg modeline uyduğunu ve bayanların yaptıkları spor dalında kendilerini erkeklerden daha çok kritik ettiklerini belirtmiştir⁴⁶.

2.4. İç ve Dış Odaklılık

Bu kategoride 1957'lerde başlayan çalışmalar öncelikle denetim odağının davranışlar üzerinde etkisi ile ilgili olarak gerçekleştirilmiştir. Bu konudaki çalışmalar, algılanan denetimin özellikle

psikopatolojide dikkate alınması gereken, tedaviyi etkileyici işlerliği olan bir değişken olduğunu ortaya koymuştur⁴⁷.

Bireylerin davranışları ve bu davranışın sonuçlarının birey tarafından nasıl algılandığına ilişkin bir kavram olan “ Denetim Odağı “ son yıllarda sosyal psikolojide bir kişilik özelliği ve yeni bir kavram olarak dikkati çekmektedir⁴⁸.

Bireylerin bir kaynak olarak kendi iç dünyalarındaki fikirlerine ve dış dünyadaki çevrelerine doğru yönelmeyi tanımlar. İçe dönük kişiler, utangaç, çekingen, yalnız başına çalışmaktan hoşlanan, duygusal, çatışma durumunda kendi içlerine kapanan ve iç hayatlarıyla aşırı ölçüde ilgilenen kişilerdir, daha sabırlıdır ve dikkatleri içe yönelmiştir.

Dışa dönükler ise, atılgan, girişken ve sosyal çalışmalardan hoşlanan, ilgileri dışa dönük, insanlarla bağlantı içinde olan, kolay karar verip eyleme geçen, sorunlarla anında uğraşan ve duygusal problemleri başkalarıyla konuşabilen kişilerdir. Dikkatleri dış dünyaya çevrilmiştir⁸.

İçe dönüklüğün baskın olduğu bireyler öznel deneyimlere yönelmiş, kendiyile ilgili derin düşünme eğiliminde olan ve kendi iç ilişkileri ile fazlaca meşgul olan kişilerdir. Böyle bir kişi nesnel gerçeklik yerine, özne dünyasına odaklanmaya daha fazla zaman ayıracaktır. Jung (1976) kişiliklerinde bu davranış biçiminin baskın olduğu kişilerden içe dönük tip diye bahsetmektedir.

Dışa dönüklüğün baskın olduğu bir kişi kendi algıları üzerinde düşünmektense, diğer insanlar, nesnelere ve olayların dış dünyasını kavramaya çok daha fazla zaman harcar. Dışa dönük davranışların özellikleri, lipidonun dışarıya doğru akışı, olaylara, insanlara ve nesnelere karşı ilgi, onlarla bir ilişki içine girmek ve onlara karşı

bağlıdır. Jung bu tip özelliklerin baskın olduğu kimseleri dışa dönük tip olarak tanımlamaktadır³⁶.

Kişiler aldıkları ceza ve ödüllere göre algıladıkları sorumluluklarında değişirler. Verilen ödül ve cezalar kişilerde kontrol yerinin içsel ve dışsal kaynaklara göre nereye düştüğünü belirler⁴⁹.

2.5. Sporda İç ve Dış Odaklılık Ne Demektir?

Sporcuların kişiliği ile ilgili araştırmalar yapan ve Eysenck'in yaklaşımlarından etkilenen Bakker ve arkadaşları sporcuların, spor yapmayanlara oranla daha fazla dışa dönük öne sürmüşlerdir.

Faktör analizi yöntemine dayandırılan sporcuların, spor yapmayanlara oranla daha fazla dışa dönük olduğu, daha düşük nevrotizm değerleri gösterdiği ve psikotizm faktöründeki değerinin daha yüksek seviyelerde bulunduğu şeklindeki varsayımların, tamamıyla akla uygun görülmesine ve kısmen de araştırma sonuçları desteklenmesine rağmen, içe dönük eğilimler ve yüksek nevrotizm değerleri gösteren sporculara da sık olarak rastlanır³⁷.

2.5.1. Sporda İçe-Dışa Dönüklüğün Performansa Etkisi

Her hangi bir sportif karşılaşmada elde edilen, başarı ya da başarısız sonuçlar veya beden eğitimi dersinden alınan iyi, kötü notların nedeni, sporcu, öğrenci, antrenör ve beden eğitimi öğretmenleri tarafından her zaman ilgi çekici olmuştur⁴⁸.

Hemen hemen her alanda olduğu gibi, bu alanda da kaybetmek ya da kazanmak başarı ve başarısızlığın somut göstergesi kabul görmektedir. Bu bağlamda sportif performansın başarı motivasyon ile bağlantılı bir davranış olduğu düşünülmektedir. Denetim odağı daha öncede belirttiğimiz gibi başarı motivasyonunu öngörebilen bir yapıya

sahip olduğu için sporcunun başarısını öngörebilecek değişkenlerden bir tanesi olarak düşünöldüğünde, spor alanında başarı ve başarısızlığın spor yapan bireyler tarafından nasıl açıklandığını kendilerinden duyarak, bu alanda daha kısa yoldan bilgiye ulaşma sağlanabilir.⁴⁸ Bir başka ifadeyle, kişilerin olayları nasıl algıladıkları (sporcuların başarı ve başarısızlığı nasıl algıladıkları) ortaya koymak denetim odağının tüm diğer yaşam alanlarında olduğu gibi sportif alanda da bir başarıyı öngörmedeki öneminin ne kadar büyük olduğunu görebilmemiz hiçte zor olmayacaktır. Sporun farklı alanlarda yüklemleme kuramının araştırılması sırasında bazı farklı hipotez, model ve kuram geliştirilmiştir. Tüm bu farklı yaklaşımlarda ortak hedef, bir yarışma sonucunda, başarı ve başarısızlığa neden olan öğelerin, sporcu ve antrenörler tarafından algılanma biçimini belirlemektir. Başarı ve başarısızlığın nedenlerinin sporcular tarafından nasıl algılandığının bilinmesi sporcuların bir sonraki yarışmada daha başarılı olmak için ortaya nasıl bir performans koyacaklarını öngörebilmek için yararlı bilgiler sağlayacaktır⁴⁸.

2.5.2. Spor Alanında İçe Dışa Dönüklükle İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu alanda yapılan çalışmalarda motorsal faaliyet sonucunda elde edilen verimin (başarı-başarısızlık) nedenlerini araştırılan çok farklı yaklaşımlar öne sürölmüştür⁴⁸.

Bird ve Breme (1978) temel yüklemleme kuramında belirttiğimiz dört temel faktör olan yetenek, çaba, şans ve işin güçlüğünün takım sporlarında çok önemli roller olduğunu belirterek, sporcuların kazandıkları zaman başarılarının nedeni olarak kendi takımlarının yeteneğine oldukça fazla puan verirken diğer nedenlere düşük puanlar verdiklerini ortaya koymuşlardır. Kendi yeteneklerine az ama takımın performansına oldukça fazla yüklemlemeler de buldukları gözlenmiştir⁴⁸.

1964 olimpiyatlarına katılan kadın atletler üzerinde yapılan kişilik araştırmalarında bireysel spor yapan kadınların takım sporları yapanlara göre daha ie dönük, kapalı ve zgr düşünceli olduklarını gstermiřtir⁵⁰.

Kane (1964) yaptığı çalışmada sporcuların sportif etkinliklerde bulunmayanlara göre daha saldırgan, başat, daha güvenli ve duygusal olarak daha dengeli olduklarını saptadığını belirtmektedir⁵¹.

Johnson ve Norem-Hebesien (1977) ve James ve Johnson (1983) bireysel spor yapan sporcuların yalnız başlarına antrenman yapmayı seven, becerilerini yalnız geliştirmeyi isteyen, daha gergin ve öfkeli, kendilerine güvenen, benmerkezci ve tepkisel özellikler yüksek kişiler olduğunu belirtmiřlerdir⁵².

Koruç (1994) sporcuların dışa dönük, macerayı seven, risk alma özelliği yüksek, sorumluluk alabilen, kuralcı, itaatkar, genelde katı, duygusal olarak dengeli ve toplumsal yaşamayı seven bireylerden olduğunu rapor etmiřtir⁵³.

2.5.3. Futbol Alanında İe Dışa Dönüklükle İlgili Yapılan alışmalar

Schole (1976) ard arda iki galibiyet alan futbolcu ve hentbolcularda, yaptığı araştırmasında, sporcuların deplasman da ve kendi sahasında yaptıkları karşılaşmalar için farklı açıklamalar getirdiklerini ortaya koymuştur. Burada sporcular subjektif bir değerlendirmenin, objektif sonuçlarını farklı biçimde açıklamışlardır.⁴⁸

Scanlan ve Passer (1980) futbolcularda yaptıkları araştırmalarında başarılı olanların başarısız olanlara oranla daha içsel denetimli olduklarını ve yetenek ve çabanın başarıyı yüksek lde etkilediğini ortaya koymuşlardır. Yine aynı araştırmacılar bayan

futbolcularda yaptıkları araştırmada başarılı olanlarla, başarısız olanlara oranla yetenek ve çabanın çok daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. Aynı araştırmada başarısız olanlar ise nedenleri, diğeri sporculara ve dolayısı ile takımın başarısızlığına yüklemişlerdir⁴⁸.

Başer (1979-1980) 121 futbolcu üzerinde yaptığı araştırmasında, yüksek test değerleri: toplumsal yaşamı sevmeye, ilişki kurma gereksinimi ve araştırması, toplumsal yaşamda rahatlık ve uyumluluk, kolay arkadaş edinme, konuşkanlık, genel görünüş de canlılık, değişiklik arama, eğlence ve sohbeti sevmeye, girişimcilik, göze batıcılık, söz geçirme, heyecanlılık bazen kendine olan hakimiyeti kaybetmedir. Düşük test değerleri ise, içine kapanıklık, yalnızlığı sevmeye, arkadaş edinmede yavaşlık, kendi kendine yetme, başkalarıyla ilişki kurma gereksinimi duymama, geri planda kalma, girişim yetersizliği, istikrar, donukluk, kendine hakimiyet, pasiflik, konuşmayı sevmeme, çevreyi etkilemekten kaçınma, rahat bırakılma isteğı²⁶.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde, öncelikle araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, bu araçların geçerliliğine ve güvenilirliğine ilişkin çalışmalara yer verilmiştir. Daha sonra ise, veri toplama araçlarının uygulama süreci, toplanan verilerin bilgisayar ortamına geçirilmesi ve uygulanan istatistiki yöntem hakkında bilgi verilecektir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Elit futbolcuların kişilik özellikleri ile içe-dışa dönük davranışlar arasındaki ilişkiyi inceleyen bu araştırmada betimsel ve çıkarsamaya yönelik yöntemler uygulanmıştır. Ankete dayalı olarak yapılan Çalışmanın verileri ankete dayalı olarak toplanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

3.2.1. Evren

Bu araştırmanın evrenini Türkiye’de elit futbol oynayan futbolcular oluşturmaktadır.

3.2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2008–2009, 2009-2010 sezonun da elit olarak futbol oynayan 82 profesyonel, 16 amatör toplam 98 futbolcu oluşturmaktadır.

Çalışmada toplam 102 futbolcu denek olarak seçilmesine rağmen, 4 profesyonel futbolcunun sorulara doğru cevaplar vermediği tespit edilerek örneklemden çıkarılmıştır. Araştırma evrenine yabancı uyruklu futbolcular dahil edilmemiştir.

Bu araştırmada 2008–2009, 2009–2010 sezonunda, çeşitli kategoriler de mücadele eden, tesadüfi yöntemle seçilmiş 5 takım oluşturmuştur. Bu takımlar:

- 1- Kocaeli spor profesyonel takım (süper lig)
- 2- Kocaeli spor A 2 takımı (A 2 ligi)
- 3- Türk Telekom spor profesyonel takım (2. Lig)
- 4- Adana demir spor profesyonel takım (2. Lig)
- 5- Siirt spor profesyonel takım (3. Lig)

Anket uygulaması, bu takımlardan Siirt spor futbolcularına 2009-2010 sezonunda, diğer takımlar futbolcularına ise 2008-2009 sezonunda uygulanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, futbolcuların kişilik özelliklerinin tespiti için Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) ve ie-dışa dönük davranışların tespiti için RİDKOÖ leği kullanılmış aynı zamanda futbolcuların kişisel bilgileri toplanmıştır.

3.3.1. Hacettepe Kişilik Envanteri Testi

HKE dört “kişisel uyum” ve dört “sosyal uyum” alt leği olmak üzere toplam sekiz ölçekten oluşmuştur. Kişisel ve sosyal uyum puanlarının toplamı genel uyum puanını vermektedir.

Envanter her bir alt ölçekten 20’şer soru maddesi ve 8 geçerlilik maddesi olmak üzere toplam 168 soru maddesini iermektedir⁴⁴ (EK-1).

3.3.1.1. Hacettepe Kişilik Envanteri Testinin Güvenirliği

HKE'nin güvenirlilik ve geçerlilik testi daha önce uygulandığı ve ülkemizde uygulanan bir test olduğu, güvenirliliği kanıtlandığı için uzman görüşü alınarak ön uygulama yapılmamıştır.

Hacettepe Kişilik Envanterinin Güvenirliği; Özgüven (1976-82) tarafından çeşitli gruplar üzerinde envanterin ağırlıklı tekrarı yöntemi ile yapılan güvenirlilik çalışmalarının genel sonuçları alt ölçeklere ilişkin güvenirlilik katsayıları "standart normlar" alt ölçeğinde en düşük 0,58 ve genel uyum puanında en yüksek 0,92 olmak üzere ortalama güvenirlilik 0,82 olarak bulunmuştur⁵⁴.

3.3.2. Ridkoö Ölçeği

Phares (1957) ve James'in (1957) öncü çalışmalarının ardından Rotter (1966) tarafından geliştirilen bu ölçek 29 maddeden oluşmakta ve bireylerin genellenmiş kontrol beklentilerinin, içsellik-dışsallık boyutu üzerindeki konumunu saptamayı amaçlamaktadır. Her madde seçime-zorlanık (forced choice) cevaplama türünde ikişer seçeneği kapsamaktadır. Örneğin, (2a.) insanların yaşamındaki mutsuzlukların çoğu, birazda şanssızlıklarına bağlıdır. (2b.) İnsanların talihsizlikleri yaptıkları hataların sonucudur. Altı madde ölçeğin amacını gizlemek için dolgu olarak yerleştirilmiştir ve diğer 23 maddenin dışsallık yönündeki seçenekleri 1'er puanla değerlendirilmektedir. Böylece ölçek puanları 0 ile 23 arasında değişmekte ve yükselen puan dış kontrol adağı inancının artmasına işaret etmektedir⁵⁵ (EK-3).

3.3.2.1. Ridkoö Ölçeğinin Güvenirliği

Ölçeğin madde-toplam korelasyonları 0.08 ile 0.41 arasında değişmiş ve yalnızca 3. Ve 20. Maddenin ölçek toplam puanlarıyla korelasyonları istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ölçeğin 532

deneklik örneklemeden hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık sayısı 0.71 dir. Ölçeğin 99 deneklik örneklemedeki KR-20 güvenilirlik katsayısı da 0.68 olarak bulunmuştur.

Test-tekrar test güvenirliliği, ölçeğin 99 deneklik bir örneklemede ortalama 23 gün arayla tekrar uygulanması sonucu 0.83 olarak bulunmuştur⁵⁵.

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

HKE ve Ridkoö ölçeğinin yanında 10 maddelik kişisel bilgi formları hazırlanmıştır. Bu formda oyuncuların; yaş, medeni hal, sahip olduğu çocuk sayısı, eğitim durumu, futbol oynama süresi, profesyonel futbol oynama süresi, millilik durumu, milli olduysa kaç defa olduğu, futbol oynadığı mevki ve futbol oynarken kullandığı ayak gibi özelliklerin belirtilmesi için kişisel bilgi formu hazırlanmıştır (EK-2).

3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmacı tarafından toplanan ölçekler, kontrol edilerek eksik veya yanlış doldurulanlar araştırma dışında tutulmuştur. Daha sonra geçerli ve kabul edilebilir nitelikte olanları, SPSS paket programı ile değerlendirilmek üzere bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde istatistiksel yöntem olarak, ölçeklerin alt boyutlarına ait frekans, yüzde dağılımları ve ortalama değerler hesaplanmıştır. Ayrıca, elit futbolcuların kişilik özellikleri ve içe-dışa dönük davranışlar arasında ve kişisel özellikleri ile sosyal, kişisel ve genel uyum arasındaki ilişkiler araştırılmıştır.

İçe-dışa dönüklük ve uyum puanlarının kişisel özellikler itibariyle anlamlı farklılık gösteri göstermediğine ilişkin hipotez testleri parametrik t-testi, ANOVA veya Kruskal-Wallis testleri ile

gerçekleştirilmiştir. Test yöntemine karar vermeden önce değişkenlerin normallik dağılımını sağlayıp sağlamadığına ilişkin normallik testleri Kolmogrov-Smirnov testleri ile gerçekleştirilmiştir.

Hipotez testleri parametrik yöntemler ve parametrik olmayan yöntemler olmak üzere ikiye ayrılır. Parametrik testlerin temel özellikleri örneklerin seçildiği yığının ilgili değişkene göre dağılımının normal olmasıdır. İlgili değişkene göre yığının dağılımı normal değilse parametrik yöntemlerin kullanılması doğru değildir⁵⁶.

Normallik testini bu ayrımı yapabilmek için yaptıktan sonra normal olmayan dağılımlar için Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney testi uygulanmış, normal dağılım gösterenler için ise Anova ve t-testi uygulanmıştır. 3 yada daha fazla alt kategorisi olan bağımsız değişkenlerde (futbol oynadığı mevki gibi) Anova testi uygulanmış, 2 bağımsız değişkenin olduğu (milli olup-olmama) durumlarda ise parametrik t-testi uygulanmıştır. 2 den fazla grup karşılaştırmalarının yapıldığı ANOVA veya Kruskal-Wallis testi sonunda anlamlı ilişki bulunmuşsa Post Hoc analizleri gerçekleştirilmiştir. Parametrik test uygulandığı durumlarda ayrıca grup varyanslarının eşitliğine ilişkin Levene testi yapılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde anket verilerinin istatistiksel analizleri ve buna ilişkin bulgular verilmektedir.

Öncelikle değişkenlere uygulanacak istatistik test yönteminin belirlenmesi amacıyla gerekli olan ön tanı analizleri gerçekleştirilmiştir.

4.1. Genel Uyum Sosyal Uyum Kişisel Uyum Değişkenlerine İlişkin Normallik Testleri

Futbolcuları söz konusu puanlar bakımından yaş grupları itibariyle anlamlı farklılık gösterip göstermediğini analiz etmeden önce, kullanılacak test istatistiğinin belirlenmesi amacıyla demografik değişkenler itibariyle Genel Uyum (GU), Sosyal Uyum (SU) ve Kişisel Uyum (KU) değişkenlerinin normal dağılıp dağılmadığına bakmak gerekir. Bu nedenle, Kolmogorov-Smirnov istatistiğine dayalı olarak normallik testleri gerçekleştirilmiştir. Normallik testi sonuçları Tablo 1-Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablolardaki "istatistik" sütununda Kolmogorov-Smirnov test istatistiğinin değeri, "sd" sütununda serbestlik derecesi ve "p" sütununda da anlamlılık düzeyi olasılık değeri verilmektedir.

Tablo 1'de GU, SU ve KU puanlarının yaş grupları itibariyle Normallik testi analizi sonuçları yer almaktadır. 16-21 yaş grubu hariç diğer tüm gruplar için olasılık değerleri $p > 0.05$ olduğundan, 16-21 yaş grubu hariç tüm diğer dağılımlar normallik varsayımını sağlamaktadır.

Sosyal uyum değişkeninin 16-21 yaş grubu için $p = 0.018 < 0.05$ olduğundan dağılımın normal olmadığı söylenir. Bu nedenle, yaş grupları itibariyle anlamlı farklılığın olup olmadığını analizinde sosyal uyum değişkeni için parametrik olmayan Kruskal-Wallis testini,

diğer değişkenler (GU ve KU) için ise tek yönlü varyans analizini (ANOVA) kullanmak gerekir.

Tablo 1: Yaş gruplarına göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri

YAŞ		Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	sd	P
GENEL UYUM	16-21	.129	35	.149
	22-25	.123	35	.200 [*]
	26+	.137	28	.189
SOSYAL UYUM	16-21	.164	35	.018
	22-25	.133	35	.121
	26+	.154	28	.086
KİŞİSEL UYUM	16-21	.078	35	.200 [*]
	22-25	.078	35	.200 [*]
	26+	.125	28	.200 [*]

Medeni hal bakımından normallik testlerine bakıldığında, yaş değişkeninde olduğu gibi SU bakımından normal dağılım göstermediği gözlenmiştir. $p = 0.004 < 0.05$)Tablo 2’de görüleceği üzere GU ve KU değişkenleri normal dağılım göstermiştir.

Tablo 2: Medeni hal durumuna göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri

MEDENİ HAL		Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	sd	P
GENEL UYUM	BEKAR	.089	79	.194
	EVLİ	.150	19	.200 [*]
SOSYAL UYUM	BEKAR	.125	79	.004
	EVLİ	.113	19	.200 [*]
KİŞİSEL UYUM	BEKAR	.056	79	.200 [*]
	EVLİ	.188	19	.077

Çocuk var olup olmadığı bakımından ise sadece KU değişkeni normal dağılım göstermiş, GU ve SU değişkenleri ise normal dağılımı desteklememiştir. Sonuçlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Çocuk durumuna göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri

ÇOCUK DURUMU		Kolmogorov-Smirnov		
		istatistik	sd	P
GENEL UYUM	ÇOCUKSUZ	.098	85	.041
	ÇOCUKLU	.211	13	.117
SOSYAL UYUM	ÇOCUKSUZ	.141	85	.000
	ÇOCUKLU	.129	13	.200 [*]
KİŞİSEL UYUM	ÇOCUKSUZ	.050	85	.200 [*]
	ÇOCUKLU	.230	13	.059

Tablo 4'te eğitim düzeyi grupları bakımından normallik dağılımına bakıldığında GU ve KU'un normal dağılım gösterdiği, SU değişkeni Kolmogorov-Smirnov test istatistiğinin p değeri anlamlılık düzeyi 0,05 den küçük olduğundan normal dağılım göstermediği gözlenmiştir.

Tablo 4: Eğitim durumuna göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri

EĞİTİM	Kolmogorov-Smirnov		
	istatistik	sd	P
İLKÖĞRETİM	.190	12	.200 [*]
LİSE	.089	77	.200 [*]
ÜNİVERSİTE	.173	9	.200 [*]
İLKÖĞRETİM	.204	12	.179
LİSE	.115	77	.014
ÜNİVERSİTE	.169	9	.200 [*]
İLKÖĞRETİM	.203	12	.183
LİSE	.066	77	.200 [*]
ÜNİVERSİTE	.229	9	.191

Futbol oynama süresi açısından bakıldığında GU ve KU normal dağılım göstermiş, ancak SU normal dağılım göstermemiştir.

Tablo 5: Futbol oynama süresine göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri

FUTBOL OYNAMA SÜRESİ		Kolmogorov-Smirnov		
		istatistik	Sd	P
GENEL UYUM	1-8	.204	13	.143
	9-15	.092	60	.200*
	16-25	.185	25	.026
SOSYAL UYUM	1-8	.182	13	.200*
	9-15	.120	60	.032
	16-25	.182	25	.033
KİŞİSEL UYUM	1-8	.148	13	.200*
	9-15	.056	60	.200*
	16-25	.172	25	.056

Profesyonel futbol oynama süresi bakımından normallik test sonuçlarına bakıldığında, KU ve SU düzeylerinde normal dağılım göstermiş ama GU düzeyinde normal dağılım göstermemiştir.

Tablo 6: Profesyonel futbol oynama süresine göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri

PROFESYONEL OYNAMA SÜRESİ		Kolmogorov-Smirnov		
		istatistik	sd	P
GENEL UYUM	1-4	.143	23	.200*
	5-10	.151	41	.019
	11-18	.157	19	.200*
SOSYAL UYUM	1-4	.135	23	.200*
	5-10	.122	41	.132
	11-18	.138	19	.200*
KİŞİSEL UYUM	1-4	.104	23	.200*
	5-10	.099	41	.200*
	11-18	.193	19	.060

Tablo 7'de Millilik durumu bakımından GU ve KU değişkenleri dağılımın normallik gösterdiği fakat SU değişkeninin normal dağılım özelliği göstermediği görülmektedir.

Tablo 7: Millilik durumuna göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri

MİLLİLİK DURUMU		Kolmogorov-Smirnov		
		istatistik	sd	p
GENEL UYUM	EVET	.128	35	.161
	HAYIR	.108	63	.066
SOSYAL UYUM	EVET	.171	35	.011
	HAYIR	.173	63	.000
KİŞİSEL UYUM	EVET	.124	35	.190
	HAYIR	.061	63	.200

Milli olma sayısına göre normallik testi sonuçları Tablo 8'de yer almaktadır. Bu defa GU değişkeni normal dağılıma sahipken, SU ve KU değişkenleri normal dağılıma sahip değildir.

Tablo 8: Millilik sayısına göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri

MİLLİ OLMA SAYISI		Kolmogorov-Smirnov		
		istatistik	sd	p
GENEL UYUM	1-5	.165	16	.200
	6-15	.155	9	.200
	16-120	.242	10	.099
SOSYAL UYUM	1-5	.144	16	.200
	6-15	.297	9	.021
	16-120	.185	10	.200
KİŞİSEL UYUM	1-5	.166	16	.200
	6-15	.306	9	.015
	16-120	.326	10	.003

Futbol oynanan mevki açısından Tablo 9'daki normallik testi sonuçlarına bakıldığında değişkenlerin hepsinin de normal dağıldığı görülmektedir. Tüm değişkenler için $p > 0.05$ olarak bulunmuştur.

Tablo 9: Oynadığı mevkiye göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri

MEVKİ		Kolmogorov-Smirnov		
		istatistik	sd	p
GENEL UYUM	SAVUNMA	.090	41	.200*
	DEFANSİF ORTA SAHA	.188	16	.135
	OFANSİF ORTA SAHA	.133	24	.200*
	FORVET	.168	17	.200*
SOSYAL UYUM	SAVUNMA	.121	41	.135
	DEFANSİF ORTA SAHA	.190	16	.128
	OFANSİF ORTA SAHA	.146	24	.199
	FORVET	.204	17	.058
KİŞİSEL UYUM	SAVUNMA	.055	41	.200*
	DEFANSİF ORTA SAHA	.161	16	.200*
	OFANSİF ORTA SAHA	.106	24	.200*
	FORVET	.112	17	.200*

Kullanılan ayak açısından ise, Tablo 10'da verilen sonuçlara göre GU değişkeni normal dağılım göstermiş fakat SU ve KU değişkenleri normal dağılım göstermemiştir.

Tablo 10: Futbol oynarken kullandığı ayağına göre uyum puanlarına ilişkin normallik testleri

KULLANILAN AYAK		Kolmogorov-Smirnov		
		istatistik	sd	p
GENEL UYUM	SAĞ	.088	78	.200*
	SOL	.162	20	.181
SOSYAL UYUM	SAĞ	.125	78	.004
	SOL	.245	20	.003
KİŞİSEL UYUM	SAĞ	.077	78	.200*
	SOL	.196	20	.042

4.2. SU, KU ve GU Değişkenlerinin Demografik Değişkenler İtibariyle Grup Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin ANOVA Testleri

Genel uyum puanlarının yaş grupları itibariyle anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ANOVA analizi yapılmıştır.

Ancak, analizi gerçekleştirmeden önce yaş grubu varyanslarının eşit olup olmadığının test edilmesi gerekir. Bu nedenle, öncelikle Levene test istatistiği ile varyansların homejenliği testi gerçekleştirilmiştir. Bu test sonucu Tablo11'de yer almaktadır. $p = 0.604 > 0.05$ olduğundan yaş gruplarına göre varyanslar homojendir.

Tablo 11: Yaş gruplarına göre GU puanı varyanslarının eşitliği testi

Levene İstatistiği	sd1	sd2	p
.507	2	95	.604

GU puanlarının yaş grupları itibariyle anlamlı farklı olup olmadığı, bu nedenle varyansların homojenliği varsayımı altında ANOVA ile gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 12'de yer almıştır.

Tablo 12: Genel Uyuma (GU) ilişkin ANOVA testi

YAŞ	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	337.044	2	168.522	.381	.684
Gruplar içi	41972.793	95	441.819		
Toplam	42309.837	97			

ANOVA tablosunda $F_{(2-95)} = 0.381$ $p > .05$ olduğundan yaş grupları itibariyle GU puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

Tablo 13: Yaş gruplarına göre Kişisel Uyum (KU) puanı varyansların eşitliği testi

Levene istatistiği	sd1	sd2	P
1.190	2	95	.309

Tablo 14: Kişisel Uyuma (KU) ilişkin ANOVA testi

YAŞ	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	65.857	2	32.929	.236	.790
Gruplar içi	13228.143	95	139.244		
Toplam	13294.000	97			

Levene testine göre yaş gruplarına göre SU puanı varyansların eşit olduğu hipotezi kabul edilir. Bu koşul altında yapılan ANOVA testine ilişkin değer $F_{(2-95)} = 0.236$ $p > .05$ $0.790 > 0.05$; olduğundan yaş grupları itibariyle KU puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

Tablo 15: Eğitim durumu açısından Kişisel Uyum (KU) ve Genel Uyuma (GU) ait varyansların eşitliği testi

	Levene İstatistiği	sd1	sd2	P
GENEL UYUM	2.296	2	95	.106
KİŞİSEL UYUM	3.256	2	95	.043

Tablo 16: Eğitim Durumu açısından Genel Uyuma (GU) ilişkin ANOVA testi

EĞİTİM DURUMU	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	475,424	2	237,712	,540	,585
Gruplar içi	41834,413	95	440,362		
Toplam	42309,837	97			

Eğitim durumu ile ilgili ANOVA tablosunda $F_{(2-95)} = 0.540$ $p > .05$ $0.585 > 0.05$; olduğundan futbolcuların eğitim durumu itibariyle GU puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

Tablo 17: Eğitim Durumu açısından Kişisel Uyuma (KU) ilişkin ANOVA testi

EĞİTİM DURUMU	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	100.953	2	50.477	.363	.696
Gruplar içi	13193.047	95	138.874		
Toplam	13294.000	97			

ANOVA tablosunda $F_{(2-95)} = 0.363$ $p > .05$ $0.696 > 0.05$; olduğundan eğitim durumu itibariyle KU puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

Tablo 18: Profesyonel futbol oynama süresine göre KU ve GU puanı varyanslarının homojenliği testi

	Levene İstatistiği	sd1	sd2	P
GENEL UYUM	1.566	2	80	.215
KİŞİSEL UYUM	1.343	2	80	.267

Tablo 19: Profesyonel futbol oynama süresine göre GU puanı ANOVA testi

PROFESYONEL FUTBOL OYNAMA SÜRESİ	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	138.958	2	69.479	.511	.602
Gruplar içi	10877.933	80	135.974		
Toplam	11016.892	82			

Varyansların eşitliği varsayımı altında ANOVA tablosunda $F_{(2-80)} = 0.511$ $p > .05$ $0.602 > 0.05$; olduğundan profesyonel futbol oynama süresi itibariyle GU puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

Tablo 20: Profesyonel futbol oynama süresine göre Kişisel Uyuma İlişkin ANOVA testi

PROFESYONEL FUTBOL OYNAMA SÜRESİ	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	277.092	2	138.546	1.360	.263
Gruplar içi	8151.631	80	101.895		
Toplam	8428.723	82			

Varyansların eşitliği altında ANOVA testinde $F_{(2-80)} = 1.360$ $p > .05$ $0.263 > 0.05$; olduğundan profesyonel futbol oynama süresi itibariyle KU puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

Tablo 21: Milli olma sayısı ile GU ve KU puanı varyansların eşitliği testi

MİLLİ OLMA SAYISI	Levene İstatistiği	sd1	sd2	P
GENEL UYUM	1.804	2	32	.181
KİŞİSEL UYUM	2.583	2	32	.091

Tablo 22: Milli Olma Sayısına göre Genel Uyum (GU) ve ANOVA Testi

MİLLİ OLMA SAYISI GENEL UYUM	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	972.434	2	486.217	1.685	.202
Gruplar içi	9234.538	32	288.579		
Toplam	10206.971	34			

ANOVA tablosunda $F_{(2-32)} = 1.685$ $p > .05$ $(0.202 > 0.05)$;
olduğundan Milli olma sayısı ile GU puan ortalamaları arasında anlamlı
farklılık yoktur.

Tablo 23: Milli Olma Sayısına göre Kişisel Uyum (KU) ve ANOVA Testi

MİLLİ OLMA SAYISI KİŞİSEL UYUM	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	403.949	2	201.975	2.100	.139
Gruplar içi	3078.222	32	96.194		
Toplam	3482.171	34			

ANOVA tablosunda $F_{(2-32)} = 2.100$ $p > .05$ $(0.139 > 0.05)$;
olduğundan Milli olma sayısı ile KU puan ortalamaları arasında anlamlı
farklılığın olduğu söylenemez.

**Tablo 24: Mevki ile Genel Uyum, (GU) Sosyal Uyum (SU) ve Kişisel Uyum
(KU) puanları varyanslarının eşitliği testi**

	Levene İstatistiği	sd1	sd2	p
GENEL UYUM	1.497	3	94	.220
KİŞİSEL UYUM	1.157	3	94	.331
SOSYAL UYUM	2.326	3	94	.080

Tablo 25: Mevki Değişkenine göre GU ve ANOVA Testi

MEVKİ GENEL UYUM	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	347.109	3	782.370	1.840	.145
Gruplar içi	39962.728	94	425.135		
Toplam	42309.837	97			

Tüm uyum puanları için mevki değişkeni grup varyanslarına
ilişkin levene testine göre grup varyansları eşittir. Varyansların eşitliği
altındaki ANOVA tablosunda $F_{(3-94)} = 1.840$ $p > .05$ $(0.145 > 0.05)$;

olduğundan Mevki ile GU puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

Tablo 26: Mevki değişkenine göre KU ve ANOVA Tablosu

MEVKİ KİŞİSEL UYUM	KT	sd	KO	F	P
Gruplar arası	801.841	3	267.280	2.011	.118
Gruplar içi	12492.728	94	132.895		
Toplam	13294.000	97			

ANOVA tablosunda $F_{(3-94)} = 2.011$ $p > .05$ $(0.111 > 0.05)$;

olduğundan Mevki ile KU puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

Tablo 27: Mevki değişkenine göre SU ve ANOVA Tablosu

MEVKİ SOSYAL UYUM	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	374.546	3	124.849	1.179	.322
Gruplar içi	9954.229	94	105.896		
Toplam	10328.776	97			

ANOVA tablosunda $F_{(3-94)} = 1.179$ $p > .05$ $(0.322 > 0.05)$;

olduğundan Mevki ile SU puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

4.2.1. Medeni Durum, Millilik Durumu ve Kullanılan Ayağa İlişkin Varyansların Eşitliği ve t-testleri

Medeni durum bakımından Genel Uyum (GU) puanları ile anlamlı farklılığın olup olmadığına t-testi ile bakılmıştır.

Tablo 28: Genel Uyum (GU) açısından Medeni Duruma ait varyansların eşitliği ve t-testi

GENEL UYUM MEDENİ DURUM	Varyansların eşitliği için Levene Testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		Ortalamaların eşitliği için T testi		
	F	P	t	sd	P	Ortalamalar farkı	Farkın std. Hatası
Eşit varyans	2.02	.158	-.747	96	.457	-3.997	5.349
Eşit olmayan varyans			-.913	36.904	.367	-3.997	4.377

Varyansların homojenliği (eşitliği) F testi p olasılık değeri $0.158 > .05$ olduğundan varyansların eşit olduğu görülmektedir. Bu varsayım altında, medeni durum grup GU ortalama puanları $t_{(96)} = .747$ $p > .05$ olduğundan anlamlı farklılık yoktur.

Medeni durum bakımından Kişisel Uyum (KU) puanları ile anlamlı farklılığın olup olmadığına t-testi ile bakılmıştır.

Tablo 29: Kişisel Uyum (KU) açısından Medeni Duruma ait varyansların eşitliği ve t-testi

KİŞİSEL UYUM MEDENİ DURUM	Varyansların eşitliği için Levene Testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		
	F	P	t	Sd	p	Ortalamalar farkı	Farkın std. Hatası
Eşit varyans	.795	.375	-.394	96	.694	-1.185	3.004
Eşit olmayan varyans			-.431	30.680	.670	-1.185	2.749

Varyansların homojenliği (eşitliği) F testi p olasılık değeri $0.375 > 0.05$ olduğundan varyansların eşit olduğu görülmektedir. Bu varsayım altında, medeni durum grup KU ortalama puanları arasında t testine ilişkin $t_{(96)} = .394$ $p > .05$ olduğundan anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 30: Millik Durumu Açısından Kişisel Uyuma ilişkin t-testi

KİŞİSEL UYUM MİLLİLİK DURUMU	Varyansların eşitliği için Levene Testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		
	F	p	t	sd	p	Ortalama lar farkı	Farkın std. Hatası
Eşit varyans	.834	.363	.1955	96	.05	4.756	2.433
Eşit olmayan varyans			2.064	82.060	.042	4.756	2.304

Varyansların homojenliği (eşitliği) F testi p olasılık değeri $0.363 > 0.05$ olduğundan varyansların eşit olduğu görülmektedir. Bu varsayım altında, kişisel uyum puanı, millilik durumuna göre, $t_{(96)} = .1955$ $p > .05$ olduğundan güçlü bir biçimde olmasa da söylenebilir. Çünkü, olasılık değeri p, anlamlılık düzeyi 0.05'e eşit çıkmıştır. Örneklem hacmi büyütüldüğünde bu farkın anlamlı çıkması söz konusu olabilir.

Tablo 31: Kullanılan ayak değişkeni açısından Genel Uyum (GU) T-testi tablosu

GENEL UYUM KULLANILAN AYAK	Varyansların eşitliği için Levene Testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		
	F	p	t	sd	p	Ortalama lar farkı	Farkın std. hatası
Eşit varyans	4.278	.041	.970	96	.335	5.077	5.236
Eşit olmayan varyans			.852	25.638	.402	5.077	5.961

Varyansların homojenliği (eşitliği) F testi p olasılık değeri $0.041 < 0.05$ olduğundan varyansların eşit olmadığı görülmektedir. Bu varsayım altında, medeni duruma göre GU ortalama puanları arasında t testine ilişkin $t_{(25)} = 0.852$ $p > .05$ olduğundan anlamlı farklılık yoktur.

4.3. Normal Dağılım Göstermeyen Değişkenlerde Genel Uyum Sosyal Uyum Kişisel Uyum Değerlerine İlişkin Testler

4.3.1. Kruskal-Wallis Testleri

Yaş gruplarının tamamına göre Sosyal Uyum değişkeni normal dağılım varsayımını sağlamadığından ANOVA yerine parametrik olmayan Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır.

Tablo 32: Yaş değişkenine göre SU ve Kruskal-Wallis Testi

Boyut	Yaş	n	Sıralama ort	sd	χ^2	P
Sosyal Uyum	16–21	35	46.33	2	1.017	0.601
	22–25	35	49.40			
	26+	28	53.59			

Kruskal-Wallis Ki-kare test istatistiğinin olasılık değeri [$\chi^2_{(2)} = 1.017, p > 0.05$] olduğundan SU puanı yaş grupları itibariyle anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 33: Eğitim Değişkenine göre SU ve Kruskal-Wallis Testi

Boyut	Eğitim Durumu	n	Sıralama ort	sd	χ^2	P
Sosyal Uyum	İlköğretim	12	42.71	2	2.213	0.331
	Lise	77	49.19			
	Üniversite	9	61.17			

Kruskal-Wallis Ki-kare test istatistiğinin olasılık değeri [$\chi^2_{(2)} = 2.213, p > 0.05$] olduğundan SU puanı eğitim durumu itibariyle anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 34: Futbol oynama Değişkenine Göre GU, SU ve KU ve Kruskal-Wallis Testi

Boyut	Futbol Oynama Süresi	n	Sıralama Ort	sd	χ^2	p
Genel Uyum	1-8	13	40.19	2	2.970	0.226
	9-15	60	48.60			
	16-25	25	56.50			
Toplam		98				
Sosyal Uyum	1-8	13	35.42	2	4.127	0.127
	9-15	60	50.33			
	16-25	25	54.84			
Toplam		98				
Kişisel Uyum	1-8	13	48.54	2	1.209	0.546
	9-15	60	47.48			
	16-25	25	54.86			
Toplam		98				

Kruskal-Wallis ki-kare test istatistiğinin olasılık değeri [$\chi^2_{(2)} = 2.970, p > 0.05$] olduğundan GU puanı futbol oynama süresi itibariyle anlamlı farklılık göstermemektedir.

Kruskal-Wallis Ki-kare test istatistiğinin olasılık değeri [$\chi^2_{(2)} = 4.127, p > 0.05$] olduğundan SU puanı futbol oynama süresi itibariyle anlamlı farklılık göstermemektedir.

Kruskal-Wallis Ki-kare test istatistiğinin olasılık değeri [$\chi^2_{(2)} = 1.209, p > 0.05$] olduğundan KU puanı futbol oynama süresi itibariyle anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 35: Profesyonel Futbol Oynama süresi grup değişkenine göre GU ve Kruskal-Wallis Testi

Boyut	Prof. Fut. Oynama	n	Sıralama ort	sd	χ^2	P
Genel Uyum	1-4	23	46.33	2	3.144	0.208
	5-10	41	49.40			
	11-18	19	53.59			
Toplam		83				

Kruskal-Wallis Ki-kare test istatistiğinin olasılık değeri [$\chi^2_{(2)} = 3.144, p > 0.05$] olduğundan GU puanı profesyonel futbol oynama süresi itibariyle anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 36: Milli Olma Sayısı Değişkenine Göre SU ve Kruskal-Wallis Testi

Boyut	Milli olma sayısı	n	Sıralama ort	sd	χ^2	P
Sosyal Uyum	1-5	16	17.03	2	2.252	0.324
	6-15	9	15.33			
	16-20	10	21.95			
Toplam		35				

Kruskal-Wallis Ki-kare test istatistiğinin olasılık değeri [$\chi^2_{(2)} = 2.252, p > 0.05$] olduğundan SU puanı milli olma sayısı itibariyle anlamlı farklılık göstermemektedir.

4.3.2. Mann Whitney U Testleri

Gerçekleştiren ön tanı analizleri sonucunda normal dağılım göstermeyen ve iki grup karşılaştırmaları için Mann Whitney-U testi uygulanmıştır.

Tablo 37: Çocuk Duruma İlişkin Mann-Whitney U testi

Alan	Grup	n	Sıra Ortalama	Sıra Toplam	U	P
Genel Uyum	Çocuksuz	85	49.04	4168.50	513.500	.683
	Çocuklu	13	52.50	682.50		
Toplam		98				
Sosyal Uyum	Çocuksuz	85	49.21	4183.00	528.000	.797
	Çocuklu	13	51.38	668.00		
Toplam		98				
Kişisel Uyum	Çocuksuz	85	49.40	4199.00	544.000	.929
	Çocuklu	13	50.15	652.00		
Toplam		98				

Çocuğu olan ve olmayan futbolcularla ilgili yapılan Mann Whitney U test sonuçlarına bakıldığında, [$U = 513.5, p > 0.05$] olduğundan,

futbolcunun çocuk sahibi olup olmamasına göre GU puanları arasında anlamlı farklılık yoktur.

SU puanları [U = 528, p > 0.05] olduğundan, futbolcunun çocuk sahibi olup olmamasına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

KU puanları [U = 544, p > 0.05] olduğundan, futbolcunun çocuk sahibi olup olmamasına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 38: Medeni Hallerine İlişkin Mann-Whitney U testi

Alan	Grup	n	Sıra Ortalama	Sıra Toplam	U	P
Sosyal Uyum	Bekar	79	49.08	3877.00	717.000	.763
	Evli	19	51.26	974.00		
Toplam		98				

Medeni hallerine ilişkin yapılan Mann Whitney U test sonuçlarına bakıldığında, SU puanları [U = 717, p > 0.05] olduğundan, futbolcunun çocuk sahibi olup olmamasına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 39: Millilik Durumuna İlişkin Mann-Whitney U testi

Alan	Millilik Durumu	n	Sıra Ortalama	Sıra Toplam	U	P
Genel Uyum	Evvet	35	55.84	1954.50	880.500	.100
	Hayır	63	45.98	2896.50		
Toplam		98				
Sosyal Uyum	Evvet	35	54.31	1901.00	934.000	.211
	Hayır	63	46.83	2950.00		
Toplam		98				

Futbolcuların millilik durumu ile ilgili yapılan Mann Whitney U testinin sonuçlarına bakıldığında ise, [U = 934, p > 0.05] SU puanı bakımından anlamlı bir fark ortaya koymamaktadır. GU puanları bakımından da [U = 880.5, p > 0.05] olduğundan anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 40: Kullanılan Ayağa İlişkin Mann-Whitney U testi

Alan	Kullanılan Ayak	n	Sıra Ortalama	Sıra Toplam	U	P
Sosyal Uyum	Sağ	78	50.49	3938.00	703.000	.497
	Sol	20	45.65	913.00		
Toplam		98				
Kişisel Uyum	Sağ	78	50.20	3915.50	725.500	.631
	Sol	20	46.78	935.50		
Toplam		98				

Kullanılan Ayak değişkeni bakımından Kişisel Uyum puanlarıyla ilgili Mann-Whitney U testi sonuçları [$U = 725.5$, $p > 0.05$] olduğundan KU puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur. SU puanı bakımından da [$U = 703$, $p > 0.05$] olduğundan, istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır.

4.4. İçe-Dışa Dönüklük ve Normallik Testleri

Bu kısımda ise futbolculara uygulanan RİDKOÖ ölçeğine dayalı anket sorularından elde edilen içe-dışa dönüklük (İDD) puanlarına ilişkin istatistiksel analizler ve bulgular verilmiştir.

Öncelikle, İDD puanlarının demografik değişken grupları itibariyle normal dağılıp dağılmadığına ilişkin Kolmogorov-Smirnov testleri gerçekleştirilmiştir. su puanlar bakımından yaş grupları itibariyle anlamlı farklılık gösterip Normallik testi sonuçları Tablo 41–50’de yer almaktadır.

Tablo 41: Yaş grupları ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri

	YAŞ	Kolmogorov-Smirnov		
		istatistik	sd	P
İÇE-DIŞA DÖNÜKLÜK	16-21	.156	6	.200
	22-25	.204	17	.059
	26+	.109	12	.200

Tablo 41’de içe-dışa dönüklük ve yaş değişkenine dair verilen normallik test sonucunda, üç yaş grubunda normal dağılım gösterdiği görülmüştür (Her üç grubun p değeri 0,05 den büyüktür). Bu

sebeple, yaş değişkeni grupları için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılacaktır.

Tablo 42: Medeni hal ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri

	MEDENİ HAL	Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	sd	p
İÇE-DIŞA DÖNÜKLÜK	BEKAR	.126	25	.200*
	EVLİ	.130	10	.200*

İçe-dışa dönüklük ve medeni hal puanlarının dağılımına bakıldığında, $p = 0.200 > 0.05$ olduğundan normal dağılım göstermiştir. Bu sebeple medeni hal değişkeni için parametrik t testi kullanılacaktır.

Tablo 43: Çocuk durumu ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri

	ÇOCUK DURUMU	Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	sd	P
İÇE-DIŞA DÖNÜKLÜK	ÇOCUKSUZ	.133	27	.200*
	ÇOCUKLU	.158	8	.200*

İçe-dışa dönüklük ve çocuk durumu puanlarının dağılımına baktığımızda $p = 0.200 > 0.05$ olduğundan normal dağılım göstermiştir. Bu sebeple çocuk durumuna göre İDD puanları arasındaki farkın anlamlılığı için parametrik t testi kullanılacaktır.

Tablo 44: Eğitim değişkeni ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri

	EĞİTİM	Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	sd	p
İÇE-DIŞA DÖNÜKLÜK	İLKÖĞRETİM	.260	2	.
	LİSE	.130	30	.200*
	ÜNİVERSİTE	.385	3	.

İçe-dışa dönüklük ve eğitim değişkeni puanlarının dağılımına baktığımızda $p = 0.200 > 0.05$ olduğundan normal dağılım göstermiştir. Bu sebeple eğitim değişkeni için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılacaktır.

Tablo 45: Futbol oynama süresi ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri

	FUTBOL OYNAMA SÜRESİ	Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	sd	P
İÇE-DIŞA DÖNÜKLÜK	9-15	.181	22	.059
	16-25	.109	12	.200*

İçe-dışa dönüklük ve futbol oynama süresi puanlarının dağılımına baktığımızda $p = 0.059 > 0.05$ olduğundan normal dağılım göstermiştir. Bu sebeple futbol oynama süresi için parametrik t testi kullanılacaktır.

Tablo 46: Profesyonel futbol oynama süresi ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri

	PROFESYONEL OYNAMA SÜRESİ	Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	Sd	p
İÇE-DIŞA DÖNÜKLÜK	1-4	.224	4	.
	5-10	.162	21	.158
	11-18	.155	10	.200*

İçe-dışa dönüklük ve profesyonel futbol oynama süresi puanlarının dağılımına baktığımızda $p = 0.158 > 0.05$ olduğundan normal dağılım göstermiştir. Bu sebeple profesyonel futbol oynama süresi için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılacaktır.

Tablo 47: Millilik durumu ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri

	MİLLİLİK DURUMU	Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	sd	p
İÇE-DIŞA DÖNÜKLÜK	EVET	.114	35	.200*

İçe-dışa dönüklük ve millilik durumu puanlarının dağılımına baktığımızda $p = 0.200 > 0.05$ olduğundan normal dağılım göstermiştir. Bu sebeple millilik durumunun İDD puanı itibarıyla farklılık gösterip göstermediği parametrik t testi ile gerçekleştirilecektir.

Tablo 48: Milli olma sayısı ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri

	MİLLİ OLMA SAYISI	Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	sd	P
İÇE-DIŞA DÖNÜKLÜK	1-5	.162	16	.200*
	6-15	.133	9	.200*
	16-120	.148	10	.200*

İçe-dışa dönüklük ve milli olma sayısı puanlarının dağılımına baktığımızda $p = 0.200 > 0.05$ olduğundan normal dağılım göstermiştir. Bu sebeple milli olma sayısı için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılacaktır.

Tablo 49: Mevki ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri

	MEVKİ	Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	Sd	P
İÇE-DIŞA DÖNÜKLÜK	SAVUNMA	.180	12	.200*
	DEFANSİF ORTA SAHA	.267	5	.200*
	OFANSİF ORTA SAHA	.182	10	.200*
	FORVET	.203	8	.200*

İçe-dışa dönüklük ve futbol oynadığı mevkiye göre puanlarının dağılımına baktığımızda $p = 0.200 > 0.05$ olduğundan normal dağılım göstermiştir. Bu sebeple İDD puanlarının mevki bakımından farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilecektir.

Tablo 50: Futbol oynadığı ayak ve içe-dışa dönüklük puanlarına ilişkin normallik testleri

	KULLANILAN AYAK	Kolmogorov-Smirnov		
		İstatistik	sd	p
İÇE-DIŞA DÖNÜKLÜK	SAĞ	.120	26	.200*
	SOL	.160	9	.200*

İçer-dışer dönüklük ve futbol oynarken kullandığı ayağı göre puanlarının dağılımına baktığımızda $p = 0.200 > 0.05$ olduğundan normal dağılım göstermiştir. Bu sebeple ayak için parametrik t testi kullanılacaktır.

Yapılan normallik testlerine baktığımızda bütün değişkenlerin demografik değişken grupları itibariyle normal dağılım gösterdiği gözlenmiştir.

4.4.1. İDD Puanlarının Frekans Dağılımı

Araştırmaya 98 denek katılmıştır ve deneklerin İDD durumlarının frekans dağılımı Tablo 51’de de gösterilmiştir.

Tablo 51: İDD puanlarının frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimli yüzde
İÇE DÖNÜK	37	37.8	37.8	37.8
DIŞA DÖNÜK	61	62.2	62.2	100.0
Total	98	100.0	100.0	

Frekans dağılımı tablosundan görüleceği üzere futbolcuların büyük çoğunluğu dışer dönük İDD puanları almıştır.

4.4.2. İDD ve ANOVA Testleri

Normallik testleri sonrasında yaş, futbol oynama, profesyonel futbol oynama, millilik ve mevki değişkenlerine göre İDD puanları arasındaki farka ilişkin testler tek yönlü ANOVA ile gerçekleştirilmiştir. Ancak, analizi gerçekleştirmeden önce yaş grubu varyanslarının eşit olup olmadığının test edilmesi gerekir. Bu nedenle, öncelikle Levene test istatistiği ile varyansların homojenliği testi gerçekleştirilmiştir.

Yaş grupları itibariyle levene testi sonuçları Tablo 52'de yer almaktadır. p değeri $0.322 > 0.05$ ten büyük olduğundan varyansların homojenliği kabul edilir.

Tablo 52: Yaş gruplarına göre İDD puanı varyanslarının homojenliği testi

Levene İstatistiği	sd1	sd2	p
1.186	4	93	.322

İDD puanlarının yaş grupları itibariyle anlamlı fark olup olmadığı, bu nedenle varyansların homojenliği varsayımı altında ANOVA ile gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 53'de yer almıştır.

Tablo 53: Yaş grupları ve ANOVA testi

	KT	Sd	KO	F	p
Gruplar arası	68.087	4	17.022	1.771	.141
Gruplar içi	893.759	93	9.610		
Toplam	961.847	97			

ANOVA tablosunda $F_{(4-93)} = 1.771$ $p > .05$ olduğundan yaş grupları itibariyle İDD puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

Futbol oynama süresi grupları için Levene test istatistiği ile varyansların homojenliği testi gerçekleştirilmiştir. p değeri $0.016 < 0.05$ olduğundan varyansların eşit olmadığı kabul edilir.

Tablo 54: Futbol oynama süresine göre İDD puanı varyanslarının homojenliği testi

Levene İstatistiği	sd1	sd2	P
4.331	2	95	.016

Tablo 55: Futbol oynama süresi ve ANOVA testi

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Gruplar arası	18.887	2	9.443	.951	.390
Gruplar içi	942.960	95	9.926		
Toplam	961.847	97			

Eşit olmayan varyanslar altında ANOVA testi sonuçlarına göre $F_{(2-95)} = 0.951$ $p > .05$ olduğundan futbol oynama süresi bakımından İDD puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

Tablo 56'da profesyonel futbol oynama süresi gruplarının varyanslarının eşitliğine ait Levene test istatistiği sonuçları verilmiştir. p değeri $0.010 < 0.05$ olduğundan varyansların homojen olmadığı söylenir..

Tablo 56: Profesyonel futbol oynama süresine göre İDD puanı varyanslarının homojenliği testi

Levene İstatistiği	sd1	sd2	P
4.918	2	80	.010

Tablo 57: Profesyonel futbol oynama süresi ve ANOVA testi

	KT	Sd	KO	F	p
Gruplar arası	2.365	2	1.182	.116	.891
Gruplar içi	815.490	80	10.194		
Toplam	817.855	82			

ANOVA tablosunda $F_{(2-80)} = 0.116$ $p > .05$ olduğundan profesyonel futbol oynama süresi grupları arasında İDD puan ortalamaları bakımından anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

Tablo 58'deki Levene testi sonuçları p değeri $0.862 > 0.05$ olduğundan varyansların homojen olduğunu göstermektedir.

Tablo 58: Millilik durumuna göre İDD puanı varyanslarının homojenliği testi

Levene İstatistiği	sd1	sd2	P
.149	2	32	.862

Tablo 59: Millilik durumu ve ANOVA testi

	KT	Sd	KO	F	p
Gruplar arası	23.700	2	11.850	1.200	.314
Gruplar içi	315.900	32	9.872		
Toplam	339.600	34			

ANOVA tablosunda $F_{(2-32)} = 1.200$ $p > .05$ olduğundan millilik durumu bakımından İDD puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 60'da mevki grup varyanslarına ilişkin Levene test istatistiği verilmiştir. p değeri $0.731 > 0.05$ olduğundan varyansların homojenliği kabul edilir.

Tablo 60: Mevki ile İDD puanı varyanslarının homojenliği testi

Levene İstatistiği	sd1	sd2	P
.432	3	94	.731

Tablo 61: Mevki ve ANOVA testi

	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	72.531	3	24.177	2.556	.060
Gruplar içi	889.316	94	9.461		
Toplam	961.847	97			

ANOVA tablosunda $F_{(3-94)} = 2.556$ $p > .05$ olduğundan mevki bakımından İDD puan ortalamaları arasında anlamlı farklılığın olduğu söylenemez.

4.4.3. İDD ve t-Testleri

Bu kısımda da iki grup ortalamaları arasındaki farka ilişkin t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 62: Medeni Duruma göre İDD puanları arasındaki farka ilişkin t- testi

İDD MEDENİ DURUM	Varyansların eşitliği için Levene Testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		
	F	p	t	sd	p	Ortalamalar farkı	Farkın std. hatası
Eşit varyans	8.623	.004	-1.895	96	.061	-1.505	794
Eşit olmayan varyans			-1.423	21.397	.169	-1.505	1.057

Varyansların homojenliği (eşitliği) F testi için p olasılık değeri $0.004 < 0.05$ olduğundan varyansların eşit olmadığı görülmektedir. Bu varsayım altında, medeni durum gruplarının İDD ortalama puanları arasında t testine ilişkin $t_{(96)} = -1.423$, $p > .05$ olduğundan anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 63: Çocuk Durumuna göre İDD puanları arasındaki farka ilişkin t- testi

İDD ÇOCUK DURUMU	Varyansların eşitliği için Levene Testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		
	F	p	T	sd	p	Ortalamalar farkı	Farkın std. hatası
Eşit varyans	.186	.667	.135	96	.893	.128	943
Eşit olmayan varyans			.122	14.909	.904	.128	1.045

Varyansların homojenliği (eşitliği) F testi p olasılık değeri $0.667 > 0.05$ olduğundan varyansların eşit olduğu görülmektedir. Bu varsayım altında, çocuk durumuna göre İDD ortalama puanları arasında t testine ilişkin $t_{(96)} = 0.135$, $p > .05$ olduğundan anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 64: Millilik Sayısı Durumuna göre İDD puanları arasındaki farka ilişkin t- testi

İDD MİLLİLİK SAYISI	Varyansların eşitliği için Levene Testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		
	F	p	T	sd	p	Ortalamalar farkı	Farkın std. Hatası
Eşit varyans	.013	.908	.510	96	.611	.340	.666
Eşit olmayan varyans			.510	70.381	.612	.340	.666

Varyansların homojenliği (eşitliği) F testi p olasılık değeri $0.908 > 0.05$ olduğundan varyansların eşit olduğu görülmektedir. Bu varsayım altında, millilik sayısı bakımından İDD ortalama puanları arasında $t_{(96)} = 0.510$ $p > .05$ olduğundan anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 65: Kullanılan ayak durumuna göre İDD puanları arasındaki farka ilişkin t- testi

İDD KULLANILAN AYAK	Varyansların eşitliği için Levene Testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		
	F	p	t	sd	p	Ortalamalar farkı	Farkın std. Hatası
Eşit varyans	.808	.371	.425	96	.671	.337	.793
Eşit olmayan varyans			.380	26.050	.707	.337	.793

Varyansların homojenliği (eşitliği) F testi p olasılık değeri $0.371 > 0.05$ olduğundan varyansların eşit olduğu görülmektedir. Bu varsayım altında, kullanılan ayak ile İDD ortalama puanları arasında t testine ilişkin $t_{(96)} = 0.425$ $p > .05$ olduğundan anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 66: Eğitim durumuna göre İDD puanları arasındaki farka ilişkin t- testi

İDD EĞİTİM DURUMU	Varyansların eşitliği için Levene Testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		Ortalamaların eşitliği için t testi		
	F	p	t	sd	p	Ortalamalar farkı	Farkın std. hatası
Eşit varyans	1.122	.303	1.368	19	.187	1.583	1.157
Eşit olmayan varyans			1.391	18.338	.181	1.583	1.138

Eğitim durumuna göre İDD puanı gruplara ilişkin varyanslar eşittir. Bu varsayım altında t testi $t_{(9)} = 1.368$ $p > .05$ olduğundan İDD puanının eğitim grupları itibariyle farklılaşmadığını göstermektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada elit futbolcuların demografik özellikleri bakımından kişilik ve İDD özelliklerinin anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre GU, SU ve KU puanlarının yaş grupları itibarıyla anlamlı farklılığı olmadığı tespit edilmiştir.

GU, SU ve KU puanlarının futbolcuların medeni durumlarına göre istatistiksel olarak farklı olmadığı gözlemlenmiştir.

Çocuk durumu demografik değişkeni ile ilgili bulgulara baktığımızda ise GU, SU ve KU puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığı tesbit edilmiştir.

GU, SU ve KU puanlarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak fark olmadığı gözlemlenmiştir.

Futbol oynama süresi değişkeni ile GU, SU ve KU puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında yine anlamlı bir farklılıktan söz edilemez.

Profesyonel futbol oynama süresi demografik değişkeni ile GU, SU ve KU puanları arasında yapılan analizde anlamlı ilişki farklılığına rastlanmamıştır.

GU, SU ve KU puanları ile futbol oynarken kullandığı ayak değişkeni bakımından yapılan analizde yine anlamlı ilişki farklılığına rastlanmamıştır.

Futbolcuların millilik durumlarına göre ise GU puanının milli olanlar lehinde %5 anlamlılık düzeyinde anlamlı ilişki farklılığı yoktur. KU puanlarının da milli olan futbolcular lehinde % 5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık çok kuvvetli olmasada tesbit edilmiştir.

Millilik sayısının ise GU, SU ve KU puanları futbolcular arasında farklılaşmadığı görülmüştür. Millilik sayısının değeri futbolcuların bu özellikleri üzerinde etkili değildir.

Horn (1992) kişilikle ilgili yapılan 1000'in üstündeki çalışmaya ait bulguları bir araya getirmiş ve vardığı sonuçlardan bir tanesinde "belirgin bir sporcu kişiliğinin olduğu sonucuna varılamamıştır"⁴⁵.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise içe-dışa dönüklük (İDD) ile kişisel bilgi formunda belirtilen yaş, medeni durum, çocuk durumu, eğitim, futbol oynama süresi, profesyonel futbol oynama süresi, millilik durumu, millilik sayısı, mevki ve futbol oynarken kullandığı ayak değişkenleri karşılaştırılmış ve analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre İDD puanlarının yaş grupları itibarıyla anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

İDD puanlarının futbolcuların medeni durumlarına göre istatistiksel olarak farklı olmadığı gözlemlenmiştir.

Çocuk durumu demografik değişkeni ile İDD puanları arasında yapılan analizde anlamlı bir ilişki farklılığına rastlanmamıştır.

Eğitim değişkeni ile İDD puanları analiz edilmiş ve istatistiksel veriler futbolcular arasında farklılığın olmadığını göstermiştir.

İDD puanlarının futbolcuların futbol oynama süresi bakımından istatistiksel olarak farklı olmadığı gözlemlenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre İDD puanlarının profesyonel futbol oynama süresi itibarıyla anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Millilik durumu ile İDD puanları analiz edilmiş ve elde edilen sonuçların istatistiksel olarak bir farklılık yaratmadığı gözlemlenmiştir.

İDD puanlarının futbolcuların milli olma sayısına göre istatistiksel olarak farklı olmadığı gözlemlenmiştir.

Futbolcuların oynadığı mevki durumlarına göre ise ve İDD puanlarının futbol oynadığı mevki lehinde %5 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir ilişki yoktur ancak alınan puanlar oldukça yakındır bu sebeple gözlem sayısının artırılması ilişki farklılığının gözlenmesi olasılığını artırır.

Futbol oynarken kullandıkları ayak değişkeni ile İDD puanları analiz sonucuna baktığımızda ise anlamlı bir ilişki farklılığı gözlemlenmemiştir.

İDD puanları ile ilgili frekans değerleri Tablo 51 de verilmiştir. 98 futbolcunun katıldığı araştırmada 37 futbolcunun davranışlarının içe dönük eğilim gösterdiği, 61 futbolcunun ise dışa dönük davranış eğiliminde olduğu gözlenmiştir. İDD davranışlarla ilgili sporcular üzerine yapılmış araştırmaları destekleyen bir araştırma olduğunu söyleyebiliriz.

Eysenck (1982) sporcuların genel olarak dışa dönük, maceracı, önderlik edebilir, uyarımlar karşısında duyarlı oldukları saptanmıştır⁵².

Balanz (1983) sporcuların daha dışa dönük olduklarını, algılamalarının spor yapmayanlara göre daha süratli olduğunu belirtmiştir⁵².

İlgili literatürde bu çalışmanın ilk kısmında tartışılan ilgili literatürdeki çalışmaların çoğu sporun özellikle profesyonel futbolun sporcunun kişilik özellikleri ve içe-dışa dönüklüğü anlamlı etkide bulunduğu sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Bu durum bir an için bu tezde elde edilen bulgularla çelişki içinde görülebilir, ancak literatürde ortaya konan sonuçlar elit futbolcuların sporla uğraşmayan kişilerle karşılaştırılmasından elde edilen sonuçlardır. Elit futbolun kişinin kişilik

özellikleri ve içe-dışa dönük davranışları geliştirdiği tartışmasıdır. Bu tez çalışmasında ise elit futbolcular kendi aralarında demografik özellikleri bakımından bir karşılaştırmaya tabi tutulmuş olup, bu demografik özelliklerin kişilik özellikleri ve İDD özellikleri üzerine anlamlı etkide bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Bulgular çoğu demografik özelliklerin söz konusu puanlar üzerine anlamlı etkide bulunmadığını ortaya koymuştur.

Bu çalışma, araştırmaya katılacak elit futbolcu deneklerin bulunması noktasında bir zorluk taşımaktadır. Bu nedenle çalışma ancak sınırlı sayıda 98 denekle gerçekleştirilebilmiştir. Örneklem içerisindeki denek sayısı arttırıldığında olası bazı anlamlı ilişkiler elde edilebilir. Bu nedenle daha büyük bir denek grubu ile çalışmayı tekrarlamak uygun olacaktır.

Bir başka husus ise profesyonel futbolcuları, amatör futbolcu denek grubu ile karşılaştırıp bunlar arasındaki SU, GU ve KU ile İDD puanları arasında anlamlı farklılığın oluşup oluşmadığı ilginç sonuçlara ulaştırabilir.

6. ÖZET

Bu çalışmada 2008–2009 ve 2009–2010 futbol sezonunda elit olarak futbol oynayan 5 futbol takımı oyuncularını üzerinde gerçekleşmiştir. Bu araştırmada futbolcuların kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve bu özelliklerin ie-dışa dönük davranışlara etkisini ve arasındaki anlamlı ilişki farklılıklarının olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu süreçte veri toplama aracı olarak öğrencilere kişisel bilgi formları hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formları ile birlik de oyuncuların Genel Uyum, Sosyal Uyum ve Kişisel Uyumlarını belirlemek için Hacettepe Kişilik Envanteri ölçeği kullanılmıştır. İe-dışa dönük davranışları belirlemek için RİDKOÖ ölçeği kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonunda anlamlı ilişki farkı gözlenmemiştir, ancak 3 grup değişkende gözlem sayısının artırılması anlamlı ilişki gözlenmesi ile sonuçlanabilir bunlar, kişilik özellikleriyle ilgili olarak KU ile milli olan futbolcuların lehinde çok kuvvetli olmamakla birlikte anlamlı bir ilişki farklılığından söz edilebilir, millilik durumu ve Genel Uyum arasında ve son olarak İe-dışa dönük davranışlar ile futbol oynadığı mevki ile ilgili analizlerde puanlar yüzde beşlik sınıra çok yakındır.

Bunun dışında yaptığımız analizlerde anlamlı ilişki farklılıklarına rastlanmamıştır. İe-dışa dönüklük puanlarına bakıldığında araştırmaya katılan futbolcuların % 37,8'i ie dönük davranış eğiliminin baskın olduğunu, % 62,2'si ise dışa dönük davranış eğiliminin baskın olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kişilik özellikleri, İe-dışa dönük davranışlar, Futbol

7. SUMMARY

This study was performed on 5 soccer teams' players that play in the soccer seasons 2008-2009 and 2009-2010. This study aims to determine personal traits of the soccer players and if there is any positive relation differences or not. Within this period personal information forms were used for the students as gathering information tools. With these personal information tools, it was used Hacettepe Personality Inventory Scale in order to determine the players' General, Social and Personal Concordances. The RIDKOÖ scale was used to determine introverted and extraverted behaviours.

As a result of the analysis was made, it was not observed that a positive relation differences, however increasing the number of observations for 3 groups of variables, it may come to a conclusion with an observation of a positive relation, these are; it can be mentioned that a positive relation differences slightly in favor of National players about General Concordance. Between the situation of being National and the General Concordance, and finally between introverted and extraverted behaviours and the position which the player plays, the points are very close to the limit of 5 %

In the analysis that we made there is not any other positive relation differences. 37,8 % of the soccer players' introverted behaviour difference was dominant, for 62,2 % of them extraverted behaviour difference was dominant, as we observed the points of the players' intro-extraverted behaviour tendencies.

Keywords: Personal traits, intro-extraverted behaviours, Soccer

8. KAYNAKLAR

1. Cengiz R. Futbol Antrenörlerinin Saldırganlık Türleri Ve Şiddet Olaylarına Bakış Açıları. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2004.
2. Petek H. Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi. 1. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları; 2002. s. 3.
3. Günay M, Yüce A. Futbol Antrenmanının Bilimsel Temelleri. 2.Baskı. Ankara: Gazi Kitapevi; 2001. s. 270-278.
4. Konter E. Spor Psikolojisi Ve Futbol. 1. Baskı. İzmir: Saray Tıp Kitabevleri; 1996. s. 61-63.
5. Arkonaç SA. Psikoloji Zihin Süreçleri Bilimi. 4.Baskı. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım; 2005. s. 377-403.
6. Başer E. Futbolda Psikoloji Ve Başarı. 2. Baskı. Ankara: Bağırhan Yayınevi; 1996. s. 16-28.
7. Gür A. Fizyolojik Temelleriyle Kondisyon. 1. Baskı. Ankara: Başbakanlık Basımevi; 1973. s. 34.
8. Saçaklı H, Özdemir Y, Kale R, Gökçe E. Futbol. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi; 1995. s. 19-22.
9. Stemmler T. Futbolun Kısa Tarihi. Aça N. (Çev) 1. Baskı. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları; 1998. s. 12-30.
10. Büker S. Tenisten Sonra Sodusuz Viski. 1.Baskı. Ankara: İmge Yayınları; 1992. s. 30-34.
11. Ergen E. Ve Arkadaşları: Egzersiz Fizyolojisi Ders Kitabı. 1. Baskı. Ankara: Nobel Yayınevi; 2002. s. 17-19.

12. Sevim O. 2001-2002 Türkiye 1. Deplasmanlı Bayanlar Futbol, Basketbol Ve Hentbol Liglerinde Oynayan Takım Oyuncularının Bazı Bedensel Ve Kondisyonel Özelliklerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2002.
13. İnal AN. Futbolda Eğitim Ve Öğretim. 1. Basım. Ankara: Nobel Yayınları; 1998. s. 17-25.
14. İnal AN. Futbolda Eğitim Ve Öğretim. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayınları; 2004. s. 15.
15. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Futbol Federasyonu Yayınları. Gençler Ve Okullar İçin Futbol. Ankara: Başnur Matbası;
16. Mollaoğulları H. Amatör Futbolcularda Beslenme Alışkanlıkları. Yüksek lisans. Kayseri: Gazi Üniversitesi; 1992.
17. Durusoy İ. Futbol Teorisi. 1. Baskı. İstanbul: Boyut Matbacılık; 2002. s. 110-112.
18. Fişek K. 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi. 1.Baskı. İstanbul: Gerçek Yayınevi; 1985. s. 47.
19. Büyük Larousse.1.Baskı. İstanbul: İnterpress Basın Ve Yayıncılık; 1986. s. 4332-4334.
20. Keten M. Türkiyede Spor. 2. Baskı. Ankara: Polat Ofset; 1993. s. 66-69.
21. Morpa Spor Ansiklopedisi. Futbol. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları; 1995. s. 103-242.
22. Nurhan A. Futbol 2. Ankara: Başkent Basımevi; 1989. s. 127.
23. Efe M. Yazılı Basında Futbol Fanatizmi. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi; 2001.

24. Kotan R. Profesyonel Futbol Takımı Taraftarlarının Fair Play Anlayışları Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2004.
25. Toprakkaya İ, Tekin İA. Futbol, Genel Kavramsal Çerçeve, Teknik Ve Temel Taktik Öğretim. Ankara: Nobel Yayınları; 2004. s. 3-15.
26. Başer E. Uygulamalı Spor Psikolojisi. 3. Baskı. Ankara: Bağırhan Yayinevi; 1998. s. 92.
27. Baymur F. Genel Psikoloji. 11. Baskı. İstanbul: İnkılap Kitapevi; 1997. s. 253-264.
28. Erdoğan S, Şanlı HS, Şimşek Bekir H. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Üniversite Yaşamlarına Uyum Durumları. Kastamonu Eğitim Dergisi 2005: 13 (2) : 479-496.
29. Atkinson R, Atkinson RC. Psikolojiye Giriş 2. Atakay K, Atakay M, Yavuz A. (Çev), 1. Baskı. İstanbul: Sosyal Yayınlar; 1995.
30. Aytaç S. İnsanı Anlama Çabası. 2. Baskı. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları; 2000. s. 57-84.
31. Cüceloğlu D. İnsan Ve Davranışı. 4. Basım. İstanbul: Remzi Kitapevi; 1993. s. 403-421.
32. Yentür J. Milli Takım Düzeyindeki Elit Bayan Sporcuların Kişilik Yapılarıyla Bedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırması. Yüksek Lisans. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi; 2004.
33. Duman S. Almanya da Yaşayan 13-16 Yaşları Arasında Spor Yapan Ve Yapmayan Türk Öğrencilerinin Uyum Düzeylerinin Belirlenmesi Ve Karşılaştırılması. Doktora Dersi. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2008.
34. Eren E. İşletme Örgütleri Açısından Öğretim Yönetim Psikolojisi. 1. Baskı. İstanbul: Akif Büro; 1979. s. 45.

35. Doğan O. Spor Psikolojisi. 2. Baskı. Adana: Nobel Kitapevi; 2005. s. 49-59.
36. Yazgan İnanç B, Yerlikaya E. Kişilik Kuramları. 1. Baskı. Ankara: Pegem Yayınları; 2008. s. 2-7.
37. İkizler C, Karagözoğlu C. Sporda Başarının Psikolojisi. 3. Baskı. İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım; 1997. s. 89-98.
38. Atkinson RL, Atkinson RC, Smith EE, Hoeksema SN. Psikolojiye Giriş. Alogan Y. (Çev), 1. Baskı. Ankara: Arkadaş Yayıncılık; 1999.
39. Enç M. Ruh Sağlığı Bilgisi, Bilim Ve Kültür Eserleri Dizisi. 7. Basım. İstanbul: İnkılap Ve Aka Yayınevi; 1978.
40. Öztürk MO. Ruh Sağlığı Ve Bozukluklar. 3. Basım. İstanbul: Evrim Basım Yayın Dağıtım; 1990. 41.57 Yüksel Ö. Davranış Bilimleri. 1. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi; 2006. s. 57-84.
41. Yüksel Ö. Davranış Bilimleri. 1. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi; 2006. s. 57-84.
42. Akay N. Lise Öğrencilerine İlişkin Bazı Niteliklerin Sosyal Ve Kişisel Uyum Düzeylerine Etkisi. Yüksek Lisans. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 1990.
43. Koruç Z, Bayar P. Türkiye de Spor Alanında Yapılan Kişilik Araştırmalarına Eleştirel Bir Yaklaşım. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi 1997; 8 (2) : 38-48.
44. Singer NY. Coaching Athletics And Psychology. Öztan N. (Çev) 1. Basım. Florida; 1972.
45. Tiryaki Ş. Spor Psikolojisi. 1. Baskı. Mersin: Eylül Kitabevleri; 2000. s.103-110.

46. Bayar P, Koruç Z. Atletizmde Atıcıların Kişilik Özellikleri. 1. Uluslar Arası Spor Psikolojisi Sempozyumu; 1997 Ekim 10-12; Mersin, Türkiye. Ankara: Bağırğan Yayınevi; 1997.
47. Yeşilyaprak B. Gençlerde Denetim Odağı Ve Ön Koşulları. Psikoloji Seminer Dergisi Özel Sayısı 1990; (8) : 209-216.
48. Hasırcı S. Sporda Denetim Odağı, Başarı Ve Başarısızlığı Etkileyen Faktörler. 1. Baskı. Ankara: Bağırğan Yayınevi; 2000. s. 57.
49. Konter E. Sporda Motivasyon. 1.Baskı. İzmir: Saray Medikal Yayıncılık; 1995. s. 40-41.
50. Özbaydar S. İnsan Davranışlarının Sınırları Ve Spor Psikolojisi. 1. Baskı. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi; 1983.
51. Kuru E. Farklı Statüdeki Beden Eğitimi Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2003: 23 (1) : 175-191.
52. Kızmaz M. Bireysel Ve Takım Sporu Yapan, Sporcuların Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans. İstanbul: Marmara Üniversitesi; 2004.
53. Koruç Z. Bayan Milli Voleybol Takımının Kişilik Örüntüleri. Voleybol Bilim Teknoloji Dergisi 1994; 1 (1) : 29-34.
54. Özgüven İE. Hacettepe Kişilik Envanteri El Kitabı. 2. Revizyon. Ankara: Odak Ofset Matbacılık; 1992. s. 26.
55. Dağ İ. Rotter'in İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği (Ridkoö)'nin Üniversite Öğrencileri İçin Güvenirliği Ve Geçerliliği. Psikoloji Dergisi 1991; 7 (26) : 10-16.
56. Ünver Ö, Gamgam H. Uygulamalı İstatistik Yöntemler. 3.Baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi; 1999. s. 192-193.

9. EKLER

EK -1: HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ

1. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca rahatsız olur musunuz?
2. Zıt görüşte olanlara rağmen planınızı genellikle uygulayabilir misiniz?
3. Yaptıklarınıza üzüldüğünüz zamanlar çok oluyor mu?
4. Bazı anlamsız düşünceler zihninizi meşgul edip sizi rahatsız eder mi?
5. Bir şanssızlığa uğrayacağınızdan korkuyor musunuz?
6. Oturduğunuz yerde duramaz hale geldiğiniz zamanlar olur mu?
7. Sık sık önemsiz şeyleri kendinize dert edinir misiniz?
8. Diğer insanlarla tanışmakta zorluk çeker misiniz?
9. Çözemediğiniz ve cesaretinizi kıran sorunlarınız ve sorumluluklarınız var mı?
10. Bazen hiç kimsenin sizi iyi anlayamadığını düşündünüz mü?
11. Arkadaşlarınızla dışarıda çok fazla zaman harcadığınız için ailenizin sizden şikayet ettiği olur mu?
12. Aile içinde kararlar alınırken sizinde fikrinizi alırlar mı?
13. İnsanları birbirleri ile tanıştırmak size kolay gelir mi?
14. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalma eğiliminiz var mı?
15. Arkadaşlarınız sosyal ilişkilerinizi istenilen düzeyde bulur mu?
16. Tanışmadığınız yeni birisine de dostça davranmak gerekir mi?
17. Yasalara uymayan davranışları için insanlar haklı görülebilir mi?
18. Başkalarına sır vermek size güç gelir mi?
19. Saygısız oluşlarından dolayı gençlerden öğ almak istediğiniz olur mu?
20. Çoğu zaman yanlış veya kötü bir şey yapacağınızdan kaygılanır mısınız?
21. Size kötü davrandıkları için öğ almayı istediğiniz kişiler oldu mu?

22. Fikirlerinizi başkalarına kabul ettirmenin güç olduğu kanısında mısınız?
23. Çoğu zaman başkalarının aynı konuda ne karar verdiklerini öğrenme zorunluluğu duyar mısınız?
24. Hoş olmadığı için sizi uzun zamandır üzen bir yaşantınız var mı?
25. Duyularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
26. Güç bir durumla karşılaşacağınızı düşününce heyecanlanır ve terler misiniz?
27. Görme gücünüzdeki bozukluklardan sık sık yakınır mısınız?
28. Aileniz bireyleri ile sık sık tartışmalarınız olur mu?
29. Beklentinizin üstünde dostluk gösteren insanlara karşı dikkatli olmaya çalışır mısınız?
30. Dikkatinizi bir konu üzerinde toplamada çok güçlük çeker misiniz?
31. Çoğu zaman tüm vücudunuzda bir kırıklık, halsizlik hisseder misiniz?
32. Aileniz, onlara karşı düşünceli davrandığınız kanısın da mıdır?
33. Aileniz bireyleri genellikle birbirlerine karşı sakın davranırlar mı?
34. Birbiri ile şakalaşan kimseler arasında olmak ister misiniz?
35. Diğer insanlarla ilişki kurmada sizi yetenekli bulurlar mı?
36. Genellikle karşı cinsten birisi ile çalışmaktan hoşlanır mısınız?
37. Sahibine haber vermeden bazı şeyleri ödünç almak doğru sayılabilir mi?
38. Kişinin toplumdaki adet ve geleneklere uyması sizce önemli midir?
39. Kendini beğenmiş oldukları için çevrenizdeki çoğu kişileri uyarmak zorunda kaldığınız oluyor mu?
40. Hakkınızda dedikodu yapacaklarından kuşkulandır mısınız?
41. Zararsız yalanlar söyleyerek zor durumlardan kurtulmak size kolay gelir mi?
42. Arkadaşlarınız sizi, ' eğriye eğri, doğruya doğru ' diyen bir kişi olarak mı bilirler?
43. Çevrenizdeki kişiler önemli konularda sizin görüşünüzü de öğrenmek isterler mi?

44. Arkadaşlarınızın çoğu kadar sizde güçlü ve sağlıklı mısınız?
45. Çevrenizdeki kişilerden kolayca hastalık kapam bir yaradılışta mısınız?
46. 'Başaramadım' gibi bir duygudan rahatsız mısınız?
47. Sağlığınıza çok dikkat etmek ihtiyacında mısınız?
48. İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?
49. Belli etmeseniz bile çevrenizdekilere sık sık darıldığınız olur mu?
50. Moralinizin bozulduğu ve bundan kurtulmanın çok zor olduğu zamanlar oluyor mu?
51. Çevrenizdeki kişilerin çoğu ile arkadaşlık etmek yerine yalnız olmayı tercih eder misiniz?
52. Tanıdıkların bulunmadığı bir çevrede sıkılganlık çeker misiniz?
53. Ailenizdeki kişilerin bazıları size karşı çok cimri davranıyor mu?
54. Ailenizin çoğu kez her şeye itaat etmenizi beklemeleri sizi kızdırır mı?
55. Mutlu olacağınız sayıda ve nitelikte arkadaşlarınız var mı?
56. Gürültülü eğlencelere katılmaktan hoşlanır mısınız?
57. Sosyal etkinlikler sırasında başkalarını eğlendirmek size zor gelir mi?
58. İş ve sorumluluklardan kaçmak her zaman hatalı mıdır?
59. İnsan verdiği sözü her zaman yerine getirmeli midir?
60. Kapılarını açık bırakan kişilerin eşyalarının çalınmasını hak ettikleri görüşüne katılır mısınız?
61. Karşı cinsten birisi ile birlikte olunca genellikle onun cinsiyeti ile ilgili şeyle mi düşünürsünüz?
62. Bulunduğunuz çevrede çok fazla konu komşu dedikoduları yapıyor mu?
63. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?
64. Kişileri birbirlerine tanıştırmak ve başkalarına tanıştırmak size kolay gelir mi?
65. Başkaları sizi yetenekli ve cesur bulur mu?

66. Alingan bir kişi misiniz?
67. Fiziki grnşnzden dolayı duygusal bir hassasiyetiniz var mı?
68. Duygularınıza olan gveninizden dolayı görüşlerinizin esnek olduğu kanısında mısınız?
69. Sık sık kabızlıktan ve mide ağrılarından şikayetiniz olur mu?
70. Ara sıra zihninizin ağır işlediğini hisseder misiniz?
71. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
72. Başarmayı arzu ettiğiniz şeyleri düşünmek, onları yapmaktan daha çok haz veriyor mu?
73. Size açık olan avantajlı durumlardan bazı kişilerin yararlanma abasinda oldukları kanısında mısınız?
74. İstekli olduğunuz toplantı veya etkinliklere katılmanız genellikle engellenir mi?
75. En az anlayış gördüğünüz yerin aileniz olduğunu düşündüğünüz oluyor mu?
76. Koşulsuz olarak her insana yardım eder misiniz?
77. Snk geçmekte olan bir toplantıya öncülük edip canlandırmak size kolay gelir mi?
78. abuk arkadaş edinen bir kişi misiniz?
79. Ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücret ödemeden binmek bir şerefsizlik midir?
80. İşlerini düze çıkarmak için pek çok kişinin yalan söylediği kanısında mısınız?
81. Sosyal kurallardan oldukça bağımsız bir yaşantı içinde misiniz?
82. Çevrenizde çoğu kişilerin politik görüşleri sizinkine ters düşer mi?
83. Başkalarının saflığını kendi çıkarlarına kullanan kimseleri ayıplar mısınız?
84. Aileniz, sizin başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
85. İstediğiniz bir içe veya mesleğe girmeye engellendiğiniz oldu mu?
86. nemli olmayan konular yüzünden sık sık eleştirildiğiniz olur mu?
87. Yaptığınız bir yanlışı kabul etmek size zor gelir mi?

88. Ailenizin düşündüğü gibi olmama duygusu sizi rahatsız ediyor mu?
89. Belirli bir nedeni olmadan duygularınız kolayca neşeden üzüntüye, üzüntüden neşeye dönüşür mü?
90. Çevrenizdeki insanlara gerçeği kabul ettirmenin güç olduğu zamanlar olur mu?
91. Zihninizi dolduran türlü düşünceler uykunuzu kaçırır mı?
92. Genellikle sakin ve meseleleri soğuk kanlı olarak ele alan bir kişi misiniz?
93. Zaman zaman aleyhinize çalışan insanların varlığından şüphelendiğiniz olur mu?
94. İnsanların içinde iken bile kendinizi yalnız hisseder misiz?
95. Aileniz, yeterli düzeyde başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
96. Akşamları eve dönüş sizi kaygılandırır mı?
97. Ailenizdeki kişilerden bazılarının yakınlık ve sevginize yeterince karşılık vermediği oluyor mu?
98. Yeni tanıştığınız bir kimse ile konuşmaktan çekinir misiniz?
99. Çevrenizdeki insanlar çoğu zaman sizi hayal kırıklığına uğratırlar mı?
100. Sizce geçinilmesi güç kişilere de nazik davranılmalı mıdır?
101. Davranışınızın çevredekilere aykırı düşmesi sizi rahatsız eder mi?
102. Söz dinlemeyip kendisini problemin içine atmakta ısrar eden
103. Bazı konularda kendi kendinizle kavga içinde misiniz?
104. İnatçı kişilere biraz zor kullanmanın onları ikna etmede yararlı olacağı kanısında mısınız?
105. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
106. Başkalarının sizden hoşlandığı duygusu içinde misiniz?
107. Yeteneğinizi küçümseyip başladığınız bazı işleri yarım bıraktığınız oluyor mu?
108. Kafesleri içinde olsa da vahşi hayvan görmekten hoşlanır mısınız?
109. Sizi eleştirdikleri zaman sakin kalabiliyor musunuz?
110. Kendinizi sinirli bir kişi olarak mı görürsünüz?

111. Üzüntülü veya heyecanlı olduğunuz zaman konuşmanızda kekemelik olur mu?
112. Sonradan pişman olacağınız çok şeyi yaptığınız oluyor mu?
113. Kaslarınızda bazen asabi hareketler veya tikler olur mu?
114. Belirli bir neden yokken kendinizi son derece neşeli veya üzüntülü hissettiğiniz zamanlar olur mu?
115. Belirli bir neden yokken kendinizi son derece neşeli veya üzüntülü hissettiğiniz zamanlar olur mu?
116. Hoşlanmadıkları için ailenizin evde misafir etmek istemedikleri arkadaşlarınız var mı?
117. Ailenizle aranızdaki değer yargıları ve inanç farkları nedeniyle önemli sorunlarla karşılaştığınız oluyor mu?
118. Aileniz sizden çok fazla şeyler mi bekliyor?
119. Kız ve erkeklerin birlikte bulunduğu durumlarda kendinizi rahat hisseder misiniz?
120. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?
121. Çıkarlarını korumak için pek doğru olmayan yollara sapanları ayıplar mısınız?
122. Bir şeyi bulan kişiye onu saklama hakkı verilmeli midir?
123. İnsanların inançlarında kusur etmeleri, bir diğerine bunu başkalarına yayma hakkı verir mi?
124. Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kaygısı içinde misiniz?
125. İnsanların koşulsuz olarak serbest davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısında mısınız?
126. İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?
127. Arkadaşlarınız istemediğiniz bir davranışta bulunduğu zaman, çoğunlukla bunu çekinmeden kendisine söyleyebilir misiniz?
128. Gerçek yeteneklerinizi gösterebildiğiniz kanısında mısınız?
129. Kendinize özgü bir plan yapmaktansa arkadaşlarınızın önerilerini uygulamak size daha kolay gelir mi?

130. Açlık hissi duymadan yemek yediğiniz zamanlar oluyor mu?
131. Akşama doğru yada sabahları kendinizi çok yorgun hisseder misiniz?
132. Ne okuduğunuzun farkında olmadan bir süre okuyup sonra dikkatinizi topladığınız olur mu?
133. Çoğu zaman kendinizi yorgun ve halsiz hisseder misiniz?
134. Eleştirilmek sizi çok kırar mı?
135. Hoşlanmadığınız biri ile karşılaşmamak için yolunuzu sık sık değiştirdiğiniz oluyor mu?
136. Cinsel konularda kendinizi rahat hisseder misiniz?
137. Başka aile veya grubun üyesi olmayı istediğiniz zamanlar olur mu?
138. Aile bireylerinin kişisel meselelerinizi bilmek istemelerinden şikayetçi misiniz?
139. Aileniz karşı cinsten olan arkadaşlarınızı genellikle reddeder mi?
140. Bulduğunuz çevrede halk tarafından seilmeyen çok kişi var mı?
141. Topluluk içinde tanıştığınız insanlarla çabucak kaynaşabiliyor musunuz?
142. Uzlaşma kabul etmeyen kişilere nazik davranır mısınız?
143. Arkadaşlarınız sizi, ' eğriye eğri, doğruya doğru ' diyen bir kişi olarak mı bilirler?
144. Saygısızlık gösterenlere aynı şekilde cevap verir misiniz?
145. Onlara aldırmamak yerine öç almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız?
146. Yasalara aykırı davranmadan yasanın bir açığından yararlanmada bir sakınca görür müsünüz?
147. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
148. Arkadaş edinmede zorluk çekiyor musunuz?
149. Doğru yargılarınızı bile değerli bulmadıkları olur mu?
150. Cesaret verilmediği zaman işlerinize devam etmek size zor gelir mi?
151. Heyecanlı olaylar sizi karamsarlıktan kurtarır mı?
152. İşler kötü gittiği zaman çabuk heyecanlanan bir kişi misiniz?
153. Bazen içinizden insanlara küfretmek gelir mi?

154. Sık sık başınız ağrır mı?
155. Ayrıntılı konuşmadıkları için sık sık kişilerin sözlerini tekrarlatmak zorunda kalır mısınız?
156. Bazen sevdiğiniz kişiyi kırmaktan hoşlandığınız olur mu?
157. Sizden gelen bir neden yokken işlerinizin ters gittiği zamanlar oluyor mu?
158. Evden kaçıp başka bir yere gitmeyi düşündüğünüz oluyor mu?
159. Aileniz bireylerinin hepsini denk ölçüler içinde seviyor musunuz?
160. Evde sakin olmak için ya susmak yada dışarı çıkmak zorunda olduğunuz zamanlar oluyor mu?
161. Taşındığınız sorumlulukların ağırlığı sizi fazlaca hareketsiz hale getiriyor mu?
162. Neşeli arkadaşlar arasına katılınca üzüntülerinizi unutabiliyor musunuz?
163. Sıkışık durumlardan kurtulmak için gerçeği söylemediğiniz zamanlar oluyor mu?
164. Bulunmuş olan bir eşyayı her zaman iade etmek gerekli midir?
165. Yaşamının bir döneminde her insanın bir şeyler çalmış olabileceği görüşüne katılır mısınız?
166. Bazı insanların mal ve mülklerini tahrip etmeyi hak ettiklerini düşündüğünüz oluyor mu?
167. Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?
168. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca rahatsız olur musunuz?

EK-3: RIDKO ÖLÇEĞİ

Bu anket, bazı önemli olayların insanları etkileme biçimini bulmayı amaçlamaktadır. Her maddede 'a ' ya da ' b ' harfleriyle gösterilen iki seçenek bulunmaktadır. Lütfen, her seçenek çiftinde sizin kendi görüşünüze göre gerçeği yansıttığına en çok inandığınız cümleyi (yalnız bir cümleyi) seçiniz ve bir yuvarlak içine alınız.

Seçimini yaparken, seçmeniz gerektiğini düşündüğünüz veya doğru olmasını arzu ettiğiniz cümleyi değil, gerçekten daha doğru olduğuna inandığınız cümleyi seçiniz. Bu anket kişisel inançlarla ilgilidir, bunun için 'doğru' ya da 'yanlış' cevap diye bir durum söz konusu değildir.

Bazı maddelerde her iki cümleye de inandığınızı ya da hiç birine inanmadığınızı düşünebilirsiniz. Böyle durumlarda, size en uygun olduğuna inandığınız cümleyi seçiniz. Seçim yaparken her bir cümle için bağımsız karar veriniz; önceki tercihlerinizden etkilenmeyiniz.

1. a. Ana – babalar çok fazla cezalandırdıkları için çocuklar problemlili oluyor
b. Günümüz çocuklarının çoğunun problemi, ana – babaları tarafından aşırı serbest bırakılmalarıdır.
2. a. İnsanların yaşamlarındaki mutsuzlukların çoğu, birazda şanssızlıklarına bağlıdır.
b. İnsanların talihsizlikleri kendi hatalarının sonucudur.
3. a. Savaşların başlıca nedenlerinden biri, halkın siyasetle yeterince ilgilenmemesidir.
b. İnsanlar savaşı önlemek için ne kadar çaba harcarsa harcasın, her zaman savaş olacaktır.
4. a . İnsanlar bu dünyada hak ettiği saygıyı er geç görürler.
b . İnsan ne kadar çabalarsa çabalasın ne yazık ki değeri genellikle anlaşılmaz.

5. a. Öğretmenlerin öğrencilere haksızlık yaptığı fikri saçmadır.
b. Öğrencilerin çoğu, notlarının tesadüfi olaylardan etkilendiğini fark etmez.
6. a. Koşullar uygun değilse insan başarılı bir lider olamaz.
b. Lider olamayan yetenekli insanlar fırsatları değerlendirememiş insanlardır.
7. a. Ne kadar uğraşsanız da bazı insanlar sizden hoşlanmazlar.
b. Kendilerini başkalarına sevdiremeyen kişiler, başkalarıyla nasıl geçinileceğini bilmeyenlerdir.
8. a. İnsanın kişiliğinin belirlenmesinde en önemli rolü kalıtım oynar.
b. İnsanların nasıl biri olacaklarını kendi hayat tecrübeleri belirler.
9. a. Bir şey olacaksa eninde sonunda olduğuna sık sık tanık olmuşumdur.
b. Ne yapacağıma kesin karar vermek kadere güvenmekten daima daha iyidir.
10. a. İyi hazırlanmış bir öğrenci için, adil olmayan bir sınav hemen hemen söz konusu olamaz.
b. Sınav sonuçları derste işlenenle çoğu kez o kadar ilişkisiz oluyor ki, çalışmanın anlamı kalmıyor.
11. a. Başarılı olmak çok çalışmaya bağlıdır; şansın bunda payı ya hiç yoktur ya da çok azdır.
b. İyi bir iş bulmak, temelde, doğru zamanda doğru yerde bulunmaya bağlıdır.
12. a. Hükümetin kararlarında sade vatandaş da etkili olabilir.
b. Bu dünya güç sahibi birkaç kişi tarafından yönetilmektedir ve sade vatandaşın bu konuda yapabileceği fazla bir şey yoktur.
13. a. Yaptığım planları yürütebileceğimden hemen hemen eminimdir.

- b. Çok uzun vadeli planlar yapmak her zaman akıllıca olmayabilir, çünkü bir çok şey zaten iyi yada kötü şansa bağlıdır..
14. a. Hiçbir yanı kötü olmayan insanlar vardır.
b. herkesin iyi bir tarafı vardır.
15. a. Benim açımdan istediğimi elde etmenin talihle bir ilgisi yoktur.
b. Çoğu durumda, yazı tura atarak da isabetli kararlar verebiliriz.
16. a. Kimin patron olacağı, genellikle, doğru yerde ilk önce bulunma şansına kimin sahip olduğuna bağlıdır.
b. İnsanlara doğru şeyi yaptırmak bir yetenek işidir; şansın bunda payı ya hiç yoktur ya da çok azdır.
17. a. Dünya meseleleri söz konusu olduğunda, çoğumuz anlayamadığımız ve kontrol edemediğimiz güçlerin kurbanıyızdır.
b. İnsanlar siyasal ve sosyal konularda aktif rol alarak dünya olaylarını kontrol edebilirler.
18. a. Bir çok insan rastlantıların yaşamlarını ne derece etkilediğinin farkında değildir.
b. Aslında ' şans ' diye bir şey yoktur.
19. a. İnsan, hatalarını kabul edebilmelidir.
b. Genelde en iyisi insanın hatalarını örtbas etmesidir.
20. a. Bir insanın sizden gerçekten hoşlanıp hoşlanmadığını bilmek zordur.
b. Kaç arkadaşınızın olduğu, ne kadar iyi olduğunuza bağlıdır.
21. a. Uzun vadede,yaşamınızdaki kötü şeyler iyi şeylerle dengelenir.
b. Çoğu talihsizlikler yetenek eksikliğinin, ihmalin, tembelliğinin ya da her üçünün birden sorunudur.
22. a. Yeterli çabayla siyasal yolsuzlukları ortadan kaldırabiliriz.
b. Siyasetçilerin kapalı kapılar ardında yaptıkları üzerinde halkın fazla bir kontrolü yoktur.

23. a. Öğretmenlerin verdikleri notları nasıl belirlediklerini bazen anlayamıyorum.
- b. Aldığım notlarla çalışma derecem arasında doğrudan bir bağlantı vardır.
24. a. İyi bir lider, ne yapacaklarına halkın bizzat karar vermesini bekler.
- b. İyi bir lider herkesin görevinin ne olduğunu bizzat kendi belirler.
25. a. Çoğu kez başıma gelenler üzerinde çok az etkiye sahip olduğumu hissedirim.
- b. Şans ya da talihin yaşamımda önemli bir rol oynadığına inanmam.
26. a. İnsanlar arkadaşça olmaya çalışmadıkları için yalnızdırlar.
- b. İnsanları memnun etmek için çok fazla çabalamanın yararı yoktur, sizden hoşlanırlarsa hoşlanırlar.
27. a. Liselerde atletizme gereğinden fazla önem veriliyor.
- b. Takım sporları kişiliğin oluşumu için mükemmel bir yoldur.
28. a. Başıma ne gelmişse, kendi yaptıklarımdandır.
- b. Yaşamımın alacağı yön üzerinde bazen yeterince kontrolümün olmadığını hissediyorum.
29. a. Siyasetçilerin neden öyle davrandıklarını çoğu kez anlamıyorum.
- b. Yerel ve ulusal düzeydeki kötü idareden uzun vadede halk sorumludur.

10. ÖZGEÇMİŞ

ADI : Ersin
SOYADI : AKA
DOĞUM YERİ : Erzin/ HATAY
DOĞUM TARİHİ : 29.03.1978

EĞİTİM:

YÜKSEK LİSANS: 2001-2010 Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Yüksek lisans Programı Halen.

LİSANS: 1996-2000Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek
Okulu

LİSE: 1992-1995 Yeşilkent lisesi Erzin/ HATAY

ORTAOKUL: 1989-1992 Yeşilkent Lisesi (Orta Bölüm) Erzin/ HATAY

İLKOKUL: 1884-1989 Muzaffaer Tuğsavul İlkokulu Erzin/ HATAY

Yabancı Dil: İngilizce (Orta Seviye)

İletişim: ersinaka@mynet.com

: ersinaka@hotmail.com

11.TEŞEKKÜR

Bu yüksek lisans tezine başlama aşamasından itibaren bana yol gösteren ve her türlü desteği veren saygıdeğer danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet Güçlü'ye, bu tezin istatistik analizlerinin gerçekleşmesinde ve yorumlanmasında desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. M. Akif Bakır'a, ayrıca teze başlamama sebep olan, beni bu süreçte sürekli destekleyen ve mesai harcayan sevgili dostum Uzm. Dr. Cengiz Akarçeşme'ye, hayatımdaki en önemli destekçilerim ve hayatıma değer katan eşim Şükriye ve biricik kızım Simay'a ve daha adını burada sayamadığım bana emeği geçen herkese teşekkürü bir borç bilirim.

Ersin AKA
Temmuz, 2010